

PROCESI PROČIŠĆAVANJA VODA

Dr. sc. Laszlo Sipos, red. prof.
Sveučilište u Zagrebu, Fakultet kemijskog
inženjerstva i tehnologije, Zagreb

POKAZATELJI KAKVOĆE VODA

Karakteristični primjeri pokazatelja kakvoće podzemnih voda

Pokazatelj	Lokacija				
	Ivanić G	Ravnik	Požega	Vinkovci	MDK
Temperatura, C	13.6	13.4	11.2	13.1	< 25
pH	7.05	7.34	7.29	7.24	6.5-8.5
CO ₂ , mg/L	95	43	30	39	
Utr. KMnO ₄ , O mg/L	4.50	2.21	0.91	0.88	3
Alkal., CaCO ₃ mg/L	440	330	240	405	
Uk. tvrd., CaCO ₃ , mg/L	367	277	248	273	
Ca, CaCO ₃ , mg/L	262	189	225	159	
Mg, CaCO ₃ , mg/L	105	88	23	114	
Fe, mg/L	5.0	1.48	0.01	0.53	0.20
Mn, mg/L	0.11	0.23	1.02	0.15	0.050
NH ₄ , mg/L	6.70	0.87	0.026	0.38	0.50
N-Kjeldahl, N, mg/L	>6.70	>0.87	0.16	>0.38	1.0
As, mg/L	n.d.	n.d.	n.d.	0.18	0.010
IS	0.78	0.88	0.63	0.74	>1

KARAKTERISTIČNI POKAZATELJI KAKVOĆE KOMUNALNIH OTPADNIH VODA

Pokazatelj	Vrijednost	MDK	
Protok, Q,	m ³ /h		
Susp. tvar	mg/L	220	
Taloživa tvar,	mL/L	10	
BPK ₅ , O ₂	mg/L	220	25
KPK, O ₂	mg/L	500	125
Ukupni N	mg/L	40	10
Org-N	mg/L	15	
NH ₃ -N	mg/L	25	
NO ₂ -N	mg/L	0	
NO ₃ -N	mg/L	0	
Ukupni P	mg/L	8	2
Org-P	mg/L	3	
Anorg-P	mg/L	5	
Kloridi, Cl ⁻	mg/L	50	
Alk., CaCO ₃	mg/L	100	
Masnoće	mg/L	100	

INDUSTRIJSKE OTPADNE VODE

KPK, O₂ mg/L 500-50000

Temeljni fizikalno-kemijski pokazatelji kakvoće voda

Temperatura vode

Određuje se termometrom na terenu neposredno pri uzorkovanju

Mutnoća

Određuje se na terenu instrumentalno (turbidometar).
Izražava se u novije vrijeme u jedinicama NTU, a ranije u mg/L SiO₂

Boja vode

Određuje se na terenu fotometrom. Skala Pt-Co

Električna provodnost

Određuje se na određnoj temperaturi u jedinicama uS/cm

pH vode

Određuje se pH-metrom na terenu neposredno pri uzorkovanju vode, najbolje u protočnoj vodi u zatvorenom sustavu

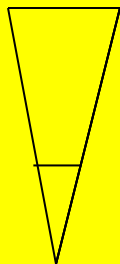
Suspendirane tvari

Membranska filtracija, sušenje na 105 °C, mg/L
Žareni ostata, mg/L

Taloživa tvar

Taloženje u Imhoff-ovom lijevku od 1 L , 30 min, 1 sat, 2 sata

Imhoffov lijevak

φ /(mL/L)

Potrošnja KMnO_4

Oksidacija organskih i anorganskih supstancija s KMnO_4 u kiselom mediju, kuhanjem 10 minuta. Izražava se u mg/L O_2

BPK₅

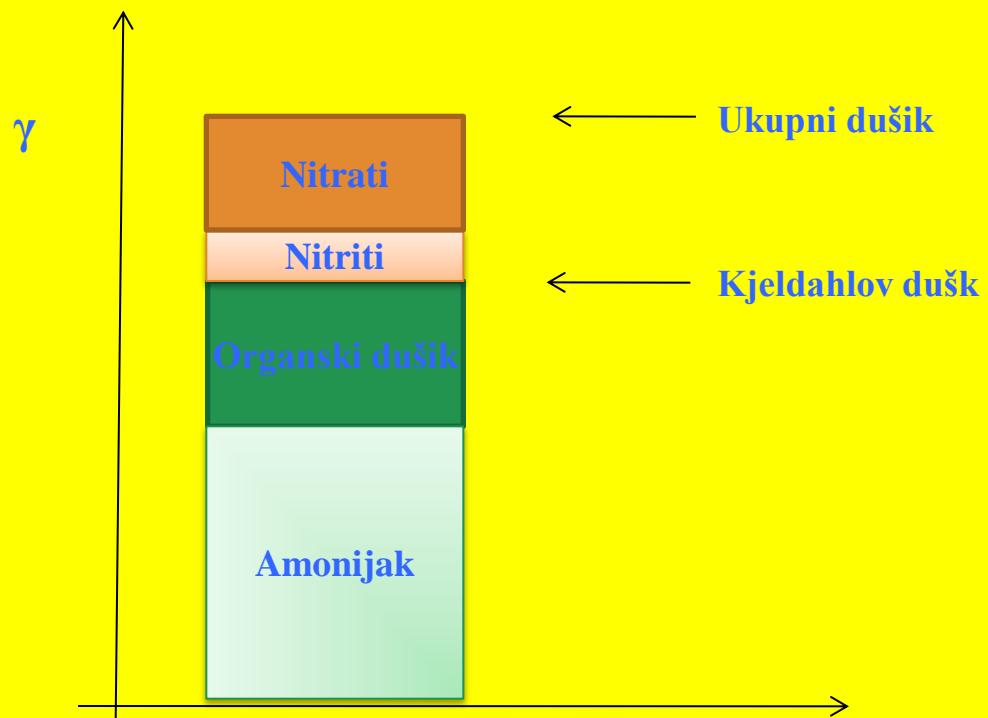
Potrošnja kisika za biološku oksidaciju nečistoća prisutnih u vodi. Izražava se u mg/L O_2

KPK

Kemijska potrošnja kisika. Određuje se oksidacijom nečistoća u vodi kalijevim bikromatom ($\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$) u kiselom mediju, a izražava se u jedinicama mg/L O_2 ekvivalentnog potrošenom bikromatu

Dušikovi spojevi

Karakteristični pokazatelji kakviće aktivnoga mulja

Masena koncentracija suspendiranih (suhih) tvari:

$\gamma(\text{ST})/(\text{mg/L})$

$\gamma(\text{ST})/(\text{g/L})$

Žareni ostatak

$\gamma(\text{ŽO})/(\text{mg/L})$

$\gamma(\text{ŽO})/(\text{g/L})$

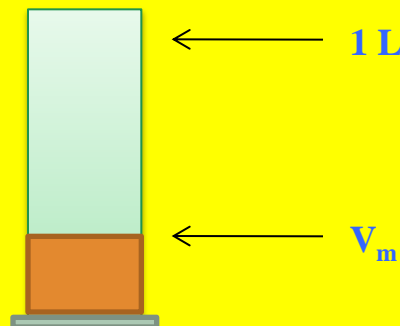
Volumen mulja

$\varphi_m /(\text{mL/L})$

Indeks mulja

$\text{SVI}/(\text{mL/g})$

$\text{SVI} = \varphi_m / \gamma(\text{ST})$

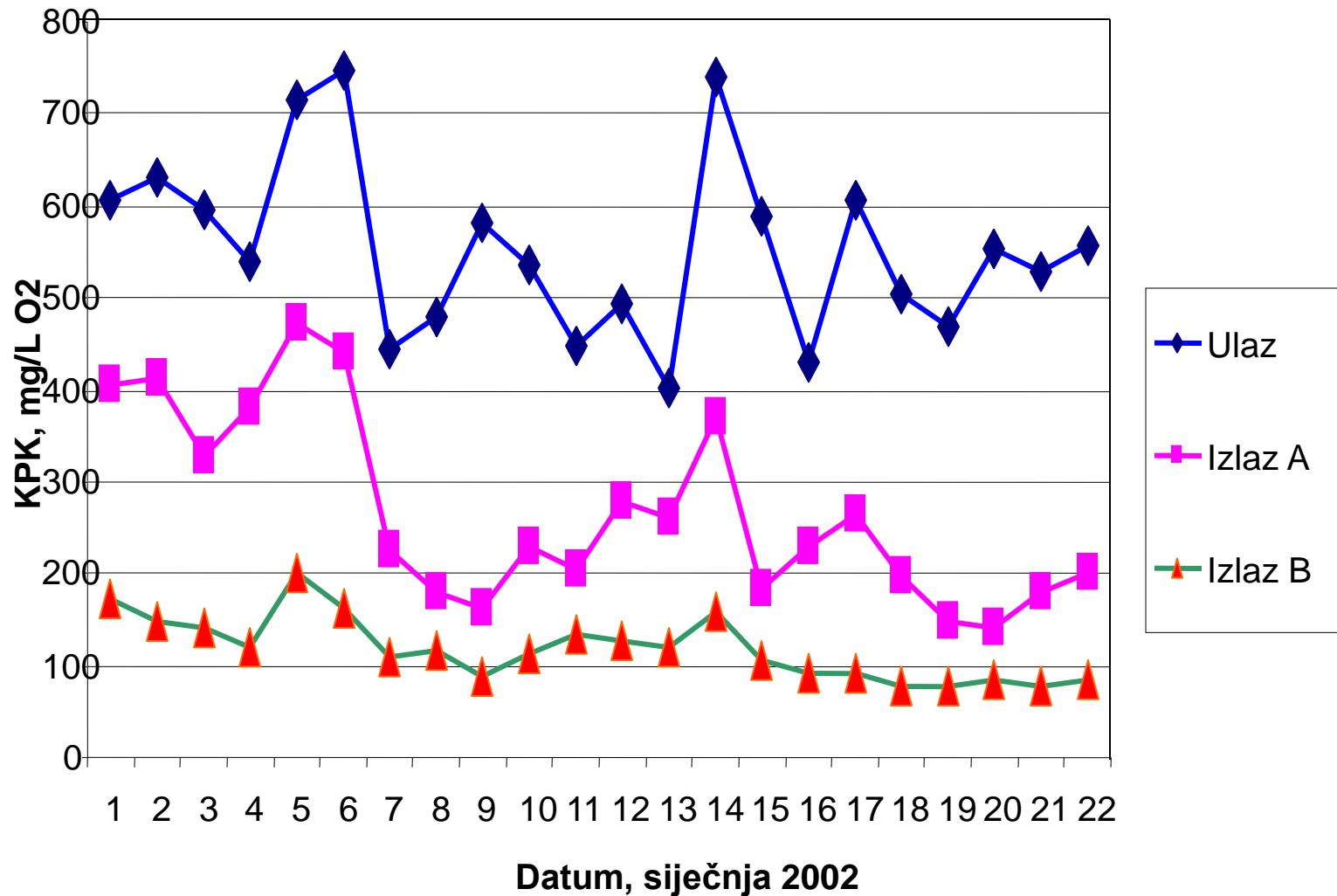

STATISTIČKA OBRADA PODATAKA

UREĐAJ ZA PROČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA GRADA BJELOVARA

Vrijednosti KPK (mg/L O₂) u različitim stupnjevima pročišćavanja

PROTOK OTPADNIH VODA GRADA GAREŠNICE

30.8. - 6.9. 2004.

Tipični vrijednosti BPK₅ efluenta iz jednog UPOV-a

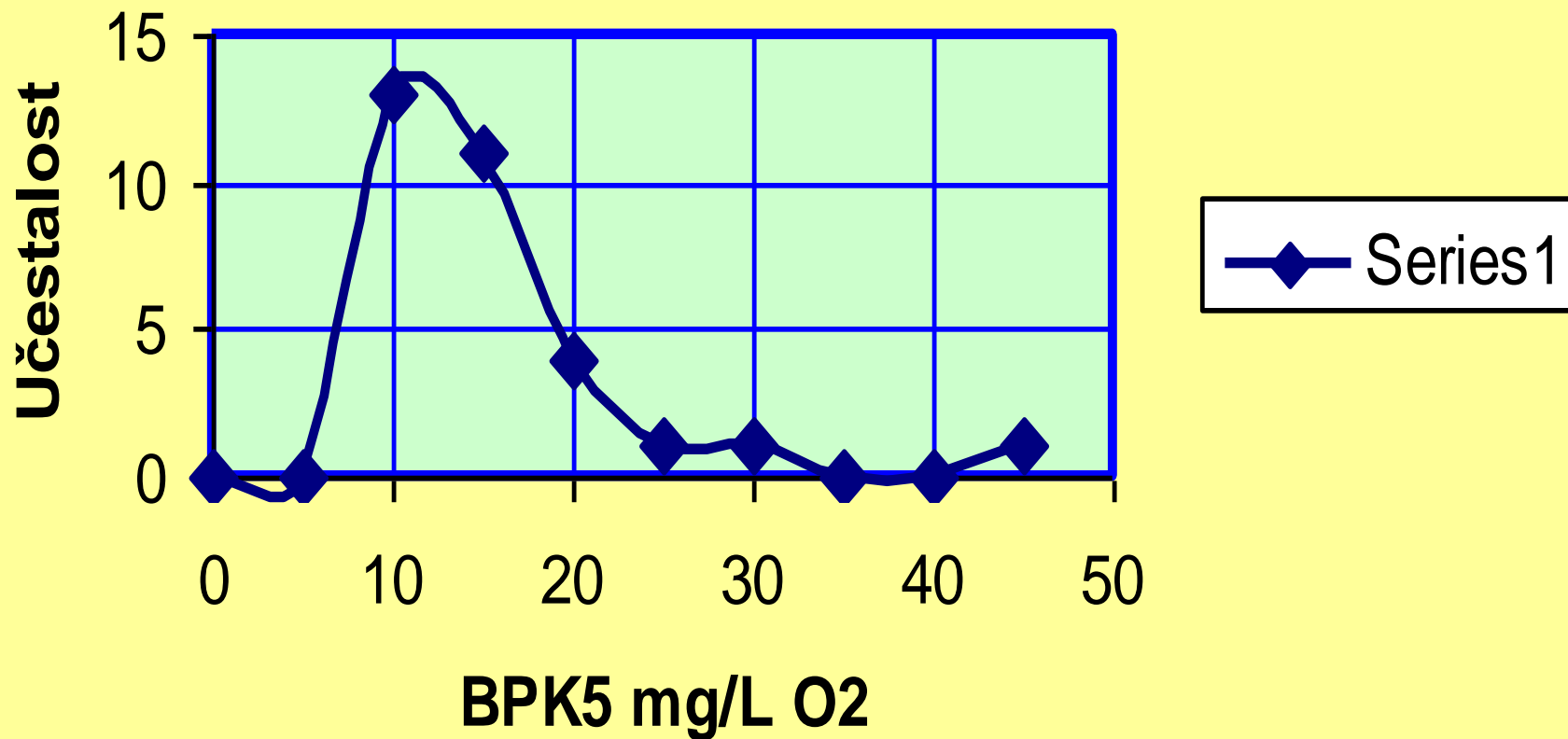
No:	%	BOD	No:	%	BOD
1	1,9	4,5	22	63,1	13,5
2	4,8	5,5	23	66,0	14
3	7,8	6	24	68,9	14,5
4	10,7	6,5	25	71,8	14,5
5	13,6	8	26	74,8	15
6	16,5	8	27	77,7	15,5
7	19,4	8	28	80,6	16
8	22,3	8,5	29	83,5	17
9	25,2	9	30	86,4	18,5
10	28,2	9	31	89,3	24
11	31,1	9	32	96,2	25
12	34,0	9,5	33	95,1	25,5
13	36,9	10	34	98,1	41
14	34,8	10			
15	42,7	10,5			
16	45,6	11			
17	48,5	11			
18	51,6	11,5			
19	54,4	12			
20	57,3	12			
21	60,2	13			

=====)

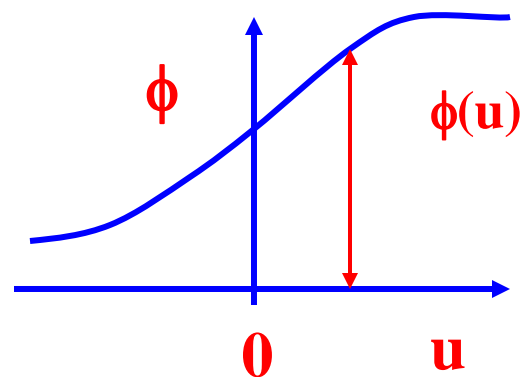
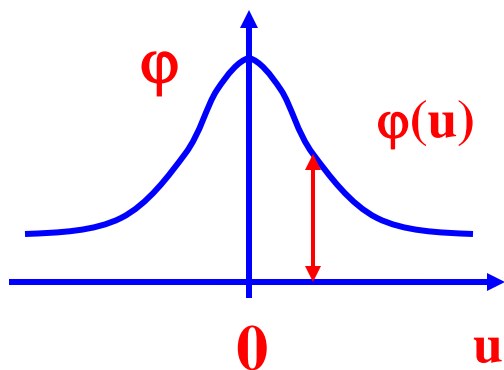
$n_{\max} = 34$

$$\% = \frac{(3n - 1) * 100}{3n + 1}$$

UČESTALOST VRIJEDNOSTI BPK5

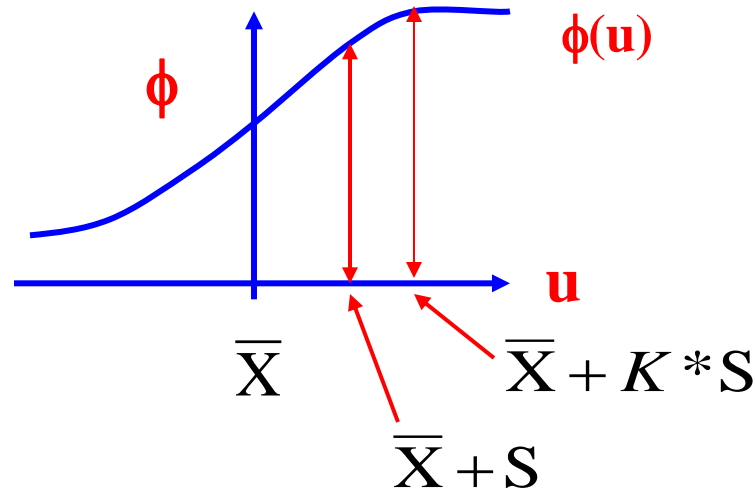
RASPODJELA VRIJEDNOSTI EKSPERIMENTALNIH PODATAKA

$$\varphi(u) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^u e^{-t^2/2} * dt$$

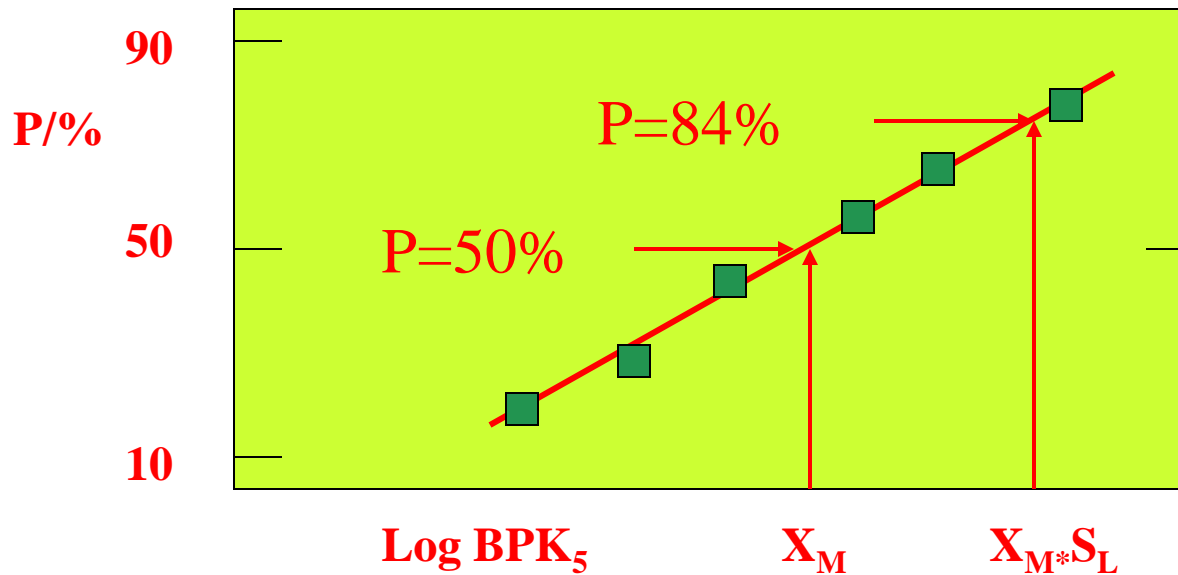
$$\varphi(u) = 1 - \alpha \Rightarrow u_{1-\alpha} (95\%)$$

$$\varphi(u) = 1 - y \Rightarrow u_{1-y} (15\%)$$

$$T_{95/15} = \bar{X} + K * S$$

$$K = \frac{2(n-1)}{2(n-1) - u_{1-\alpha}^2} \left[u_{1-y} + u_{1-\alpha} \sqrt{\frac{2(n-1) + nu_{1-y}^2 - u_{1-\alpha}^2}{2n(n-1)}} \right]$$

MEDIAN PODATAKA - X_m

NAGIB PRAVCA - S_L

a) $X_m = 11,4 \quad \text{mg/L}$

b) $X_m * S_L = 17,7 \quad \text{mg/L}$

$$S_L = X_m * S_L / X_m = b/a = 1,55$$

$$\log X_m = 1,057$$

$$\log S_L = 0,190$$

VRIJEDNOST PRI NAJVEĆOJ UČESTALOSTI - X_D

$$\log X_D = \log X_m - 2,3026 (\log S_L) = 0,174$$

$$X_D = 9,4 \text{ mg/L}$$

ARITMETIČKA SREDINA - X_A

$$\log X_A = \log X + 1,1513 (\log S_L)^2 = 1,094$$

$$X_A = 12,5 \text{ mg/L}$$

STANDARDNA DEVIJACIJA - S

$$S = X (S_L - 1) = 6,3 \text{ mg/L}$$

VRIJEDNOST T(95/15)

$$\begin{aligned} X_T &= X + K * S \\ &= 12,5 + 1,47 * 6,3 \\ &= 21,7 \text{ mg/L} \end{aligned}$$

IZRAČUNAVANJE VRIJEDNOSTI “K”

$$n = 20$$

$$a = 3.013 * 10^{-2}$$

$$b = 4.456 * 10^{-4}$$

$$c = 2117.3$$

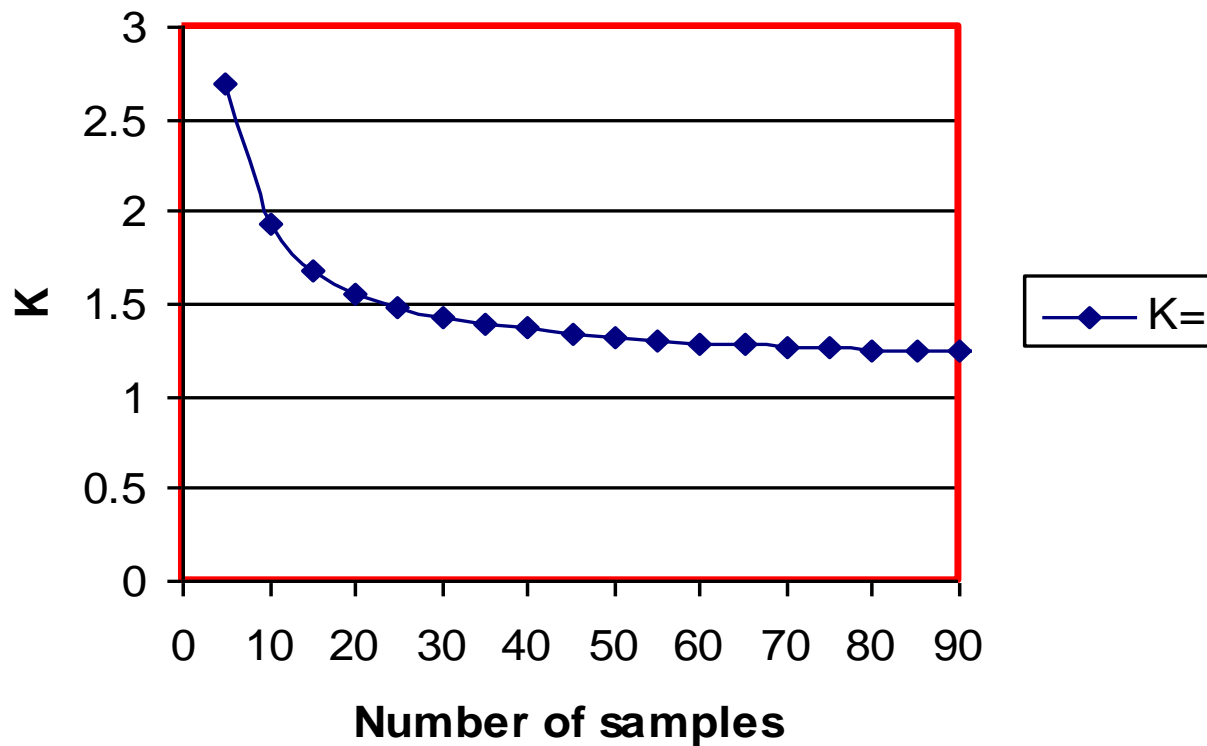
$$d = -0.2302$$

$$f = 1.037$$

$$K = a * e^{\left(\frac{n-b}{c}\right)^d} + 1$$

$$K=1.561$$

K = f(n) values

RAVNOTEŽE KARBONATNIH IONA U PRIRODNIM VODAMA

RAVNOTEŽE KARBONATNIH IONA U PRIRODNIM VODAMA

$$K_1 = \frac{[H^+] * [HCO_3^-]}{[H_2CO_3]}$$

$$K_1 = \frac{[H^+] * [CO_3^{2-}]}{[HCO_3^-]}$$

$$K_w = [H^+] * [OH^-]$$

$$K_{PT} = [Ca^{2+}] * [CO_3^{2-}]$$

RAVNOTEŽE KARBONATNIH IONA U PRIRODNIM VODAMA

$$K_1 = 4,45 \cdot 10^{-7}$$

$$pK_1 = 6,35$$

$$K_2 = 4,69 \cdot 10^{-11}$$

$$pK_2 = 10,33$$

$$K_W = 10^{-14}$$

$$pK_W = 14$$

$$K_{PT}(\text{CaCO}_3) = 1,6 \cdot 10^{-8}$$

$$pK_{PT} = 7,80$$

$$TIC = [H_2CO_3] + [HCO_3^-] + [CO_3^{2-}]$$

$$ALK = [HCO_3^-] + 2 * [CO_3^{2-}] + [OH^-] - [H^+]$$

$$ACD = 2 * [CO_3^{2-}] + [HCO_3^-] + [H^+] - [OH^-]$$

RAVNOTEŽE KARBONATNIH IONA U PRIRODNIM VODAMA

α - Stupanj disocijacije

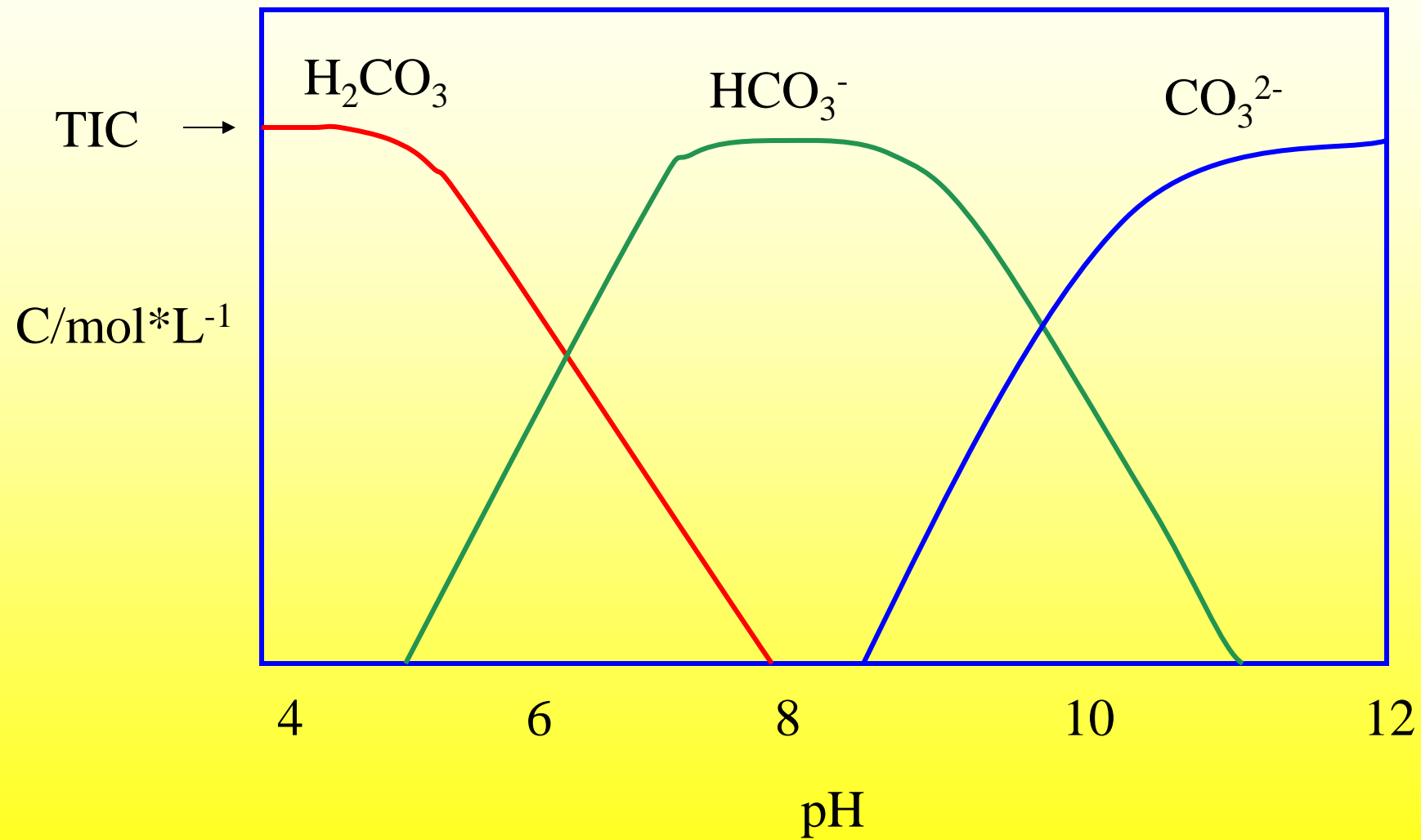
$$\alpha_0 = \frac{[H_2CO_3]}{TIC} \quad \alpha_1 = \frac{[HCO_3^-]}{TIC} \quad \alpha_2 = \frac{[CO_3^{2-}]}{TIC}$$

$$F = 1 + \frac{K_1}{[H^+]} + \frac{K_1 * K_2}{[H^+]^2}$$

$$\alpha_0 = \frac{1}{F} \quad \alpha_1 = \frac{K_1}{[H^+]} \quad \alpha_2 = \frac{K_1 * K_2}{[H^+]^2}$$

Računaju se vrijednosti $[H_2CO_3]$, $[HCO_3^-]$ i $[CO_3^{2-}]$ za određeni TIC te različite zadane vrijednosti $[H^+]$ odnosno pH

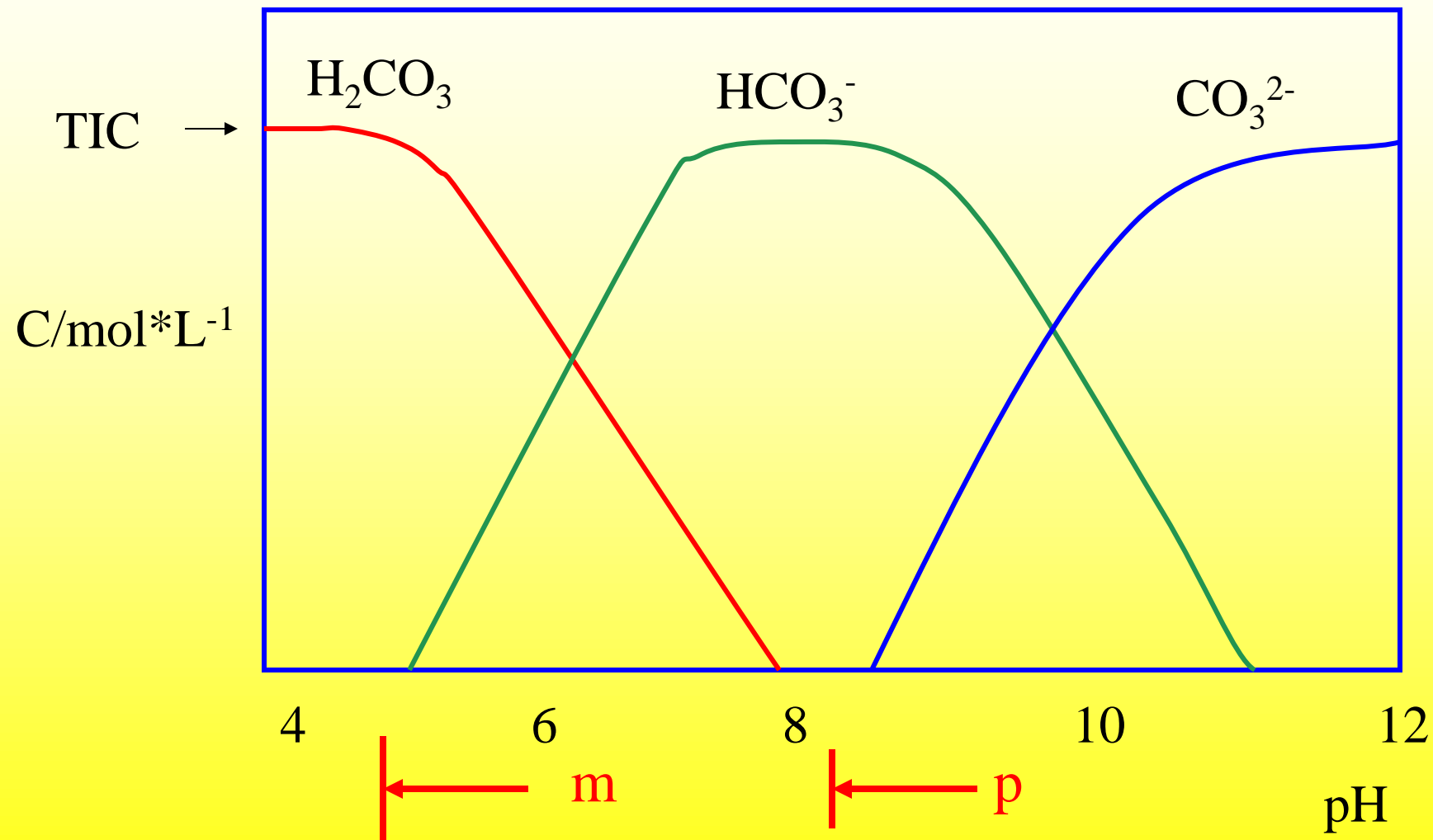
RAVNOTEŽE KARBONATNIH IONA U PRIRODNIM VODAMA

Alkalitet

p-vrijednost

m-vrijednost

Tvrdoća vode

Njemački stupanj tvrdoće: 10 mg/L CaO

Francuski stupanj tvrdoće: 10 mg/L CaCO₃

Američki stupanj tvrdoće: 1 mg/L CaCO₃

Ukupna tvrdoća (UT)

Ca + Mg

Karbonatna tvrdoća (KT)

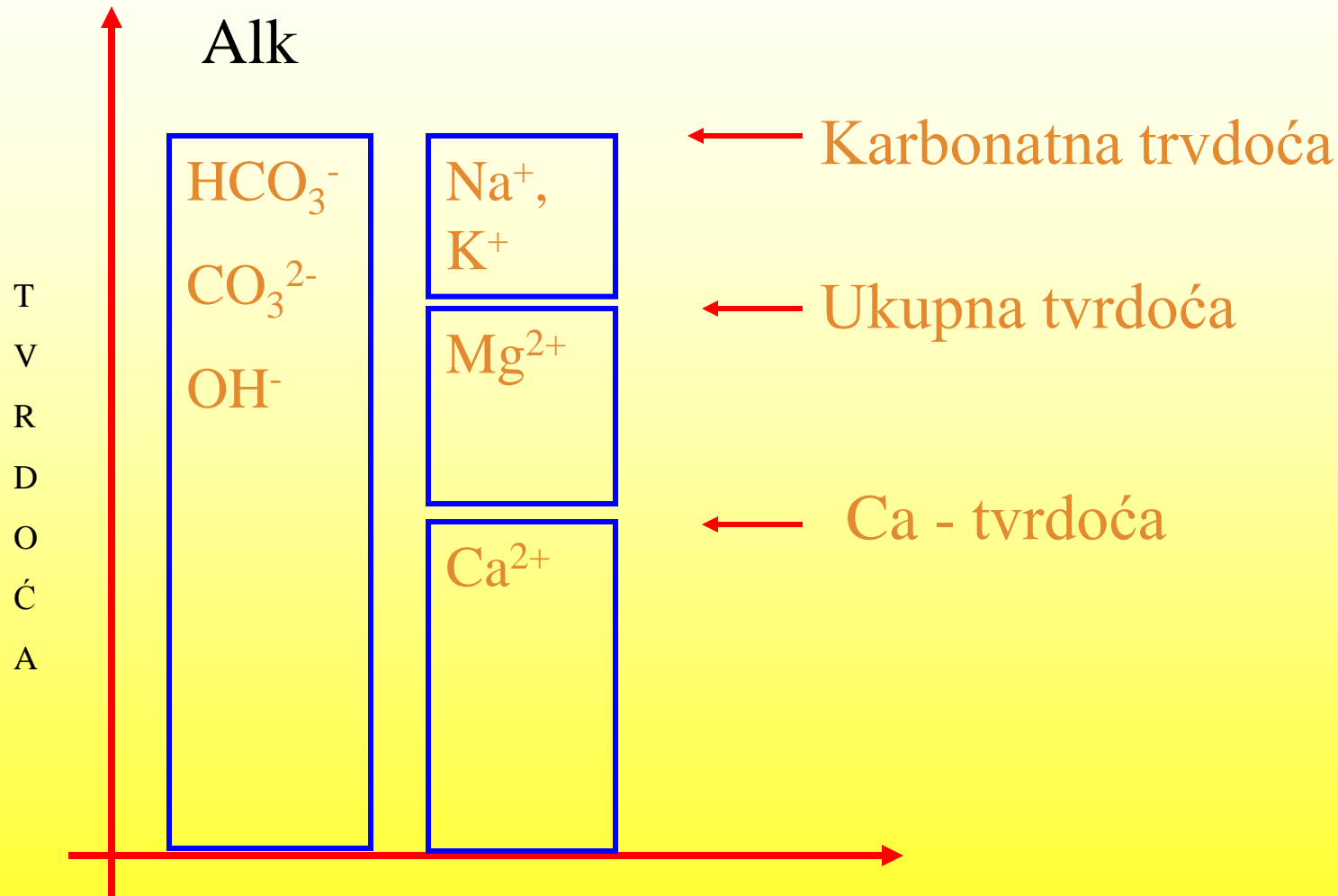
CaCO₃ + MgCO₃

Nekarbonatna tvrdoće (NT)

NT = UT-KT

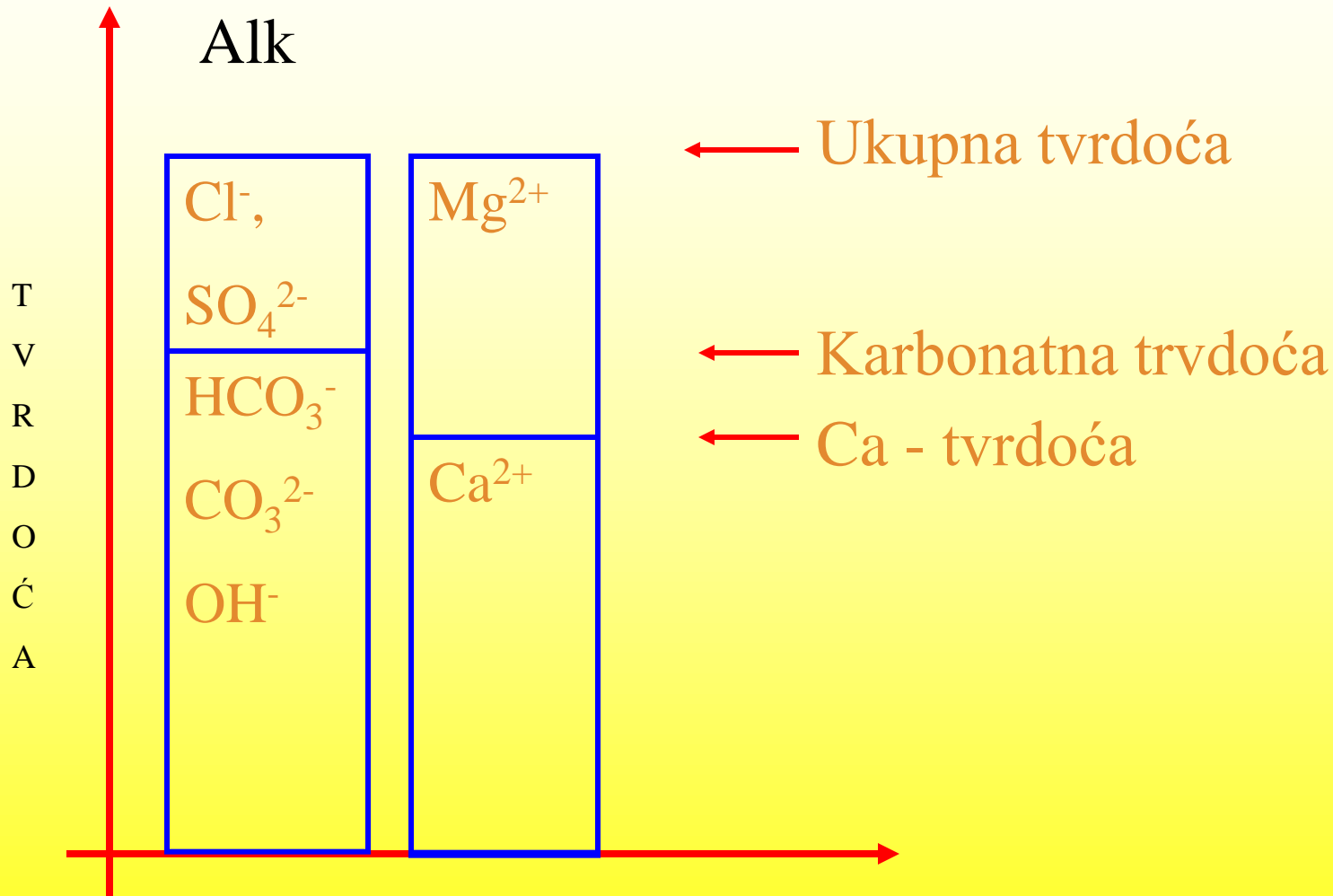
TVRDOĆA VODE

Karbonatna tv. > Ukupne tv.

TVRDOĆA VODE

Karbonatna tv. < Ukupne tv.

Stabilnost vode

Indeks stabilnosti (IS)

$$IS = \frac{[Ca_{analitčna}]}{[Ca_{ravnotežni}]}$$

$IS < 1$ voda otapa $CaCO_3$

$IS > 1$ voda taloži $CaCO_3$

Procesi pročišćavanja podzemnih voda

Karakteristični primjeri vrijednosti pokazatelja kakvoće voda

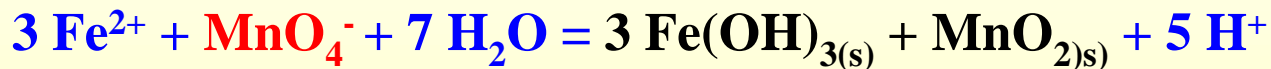
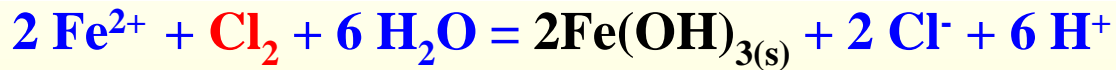
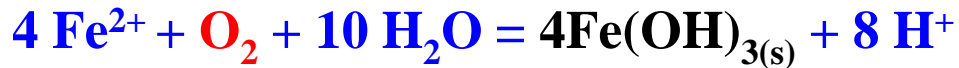
Pokazatelj	Lokacija				
	Ivanić G	Ravnik	Požega	Vinkovci	MDK
Temperatura, C	13.6	13.4	11.2	13.1	< 25
pH	7.05	7.34	7.29	7.24	6.5-8.5
CO ₂ , mg/L	95	43	30	39	
Utr. KMnO ₄ , O mg/L	4.50	2.21	0.91	0.88	3
Alkal., CaCO ₃ mg/L	440	330	240	405	
Uk. tvrd., CaCO ₃ , mg/L	367	277	248	273	
Ca, CaCO ₃ , mg/L	262	189	225	159	
Mg, CaCO ₃ , mg/L	105	88	23	114	
Fe, mg/L	5.0	1.48	0.01	0.53	0.20
Mn, mg/L	0.11	0.23	1.02	0.15	0.050
NH ₄ , mg/L	6.70	0.87	0.026	0.38	0.50
N-Kjeldahl, N, mg/L	6.70	0.87	0.16	0.38	1.0
As, mg/L	n.d.	n.d.	n.d.	0.18	0.010
IS	0.78	0.88	0.63	0.74	>1

Problematika

1. Uklanjanje željeza.....•
2. Uklanjanje mangana.....•
3. Uklanjanje amonijaka.....•
4. Uklanjanje arsena.....•
5. Uklanjanje organskih tvari.....•
6. Uklanjanje koloidnih čestica.....•
7. Dezinfekcija i stabilizacija vode.....•

Uklanjanje željeza iz podzemnih voda

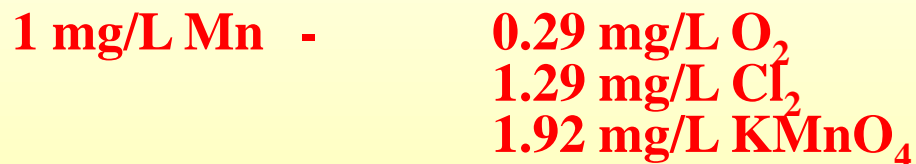
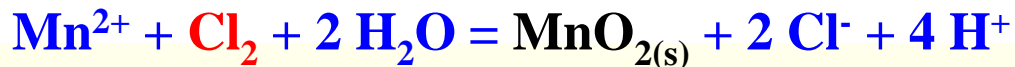
$$\frac{d(\text{Fe}^{2+})}{dt} = -k(p_{\text{O}_2}) * (\text{OH}^-)^2 * (\text{Fe}^{2+})$$

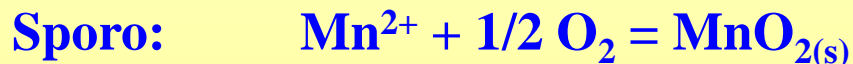
1 mg/L Fe	-	0.14 mg/L O ₂
	-	0.64 mg/L Cl ₂
	-	0.94 mg/L KMnO ₄

$$\frac{d[\text{Fe}^{2+}]}{dt} = -k * (p_{\text{O}_2}) * [\text{OH}^-]^2 * [\text{Fe}^{2+}]$$

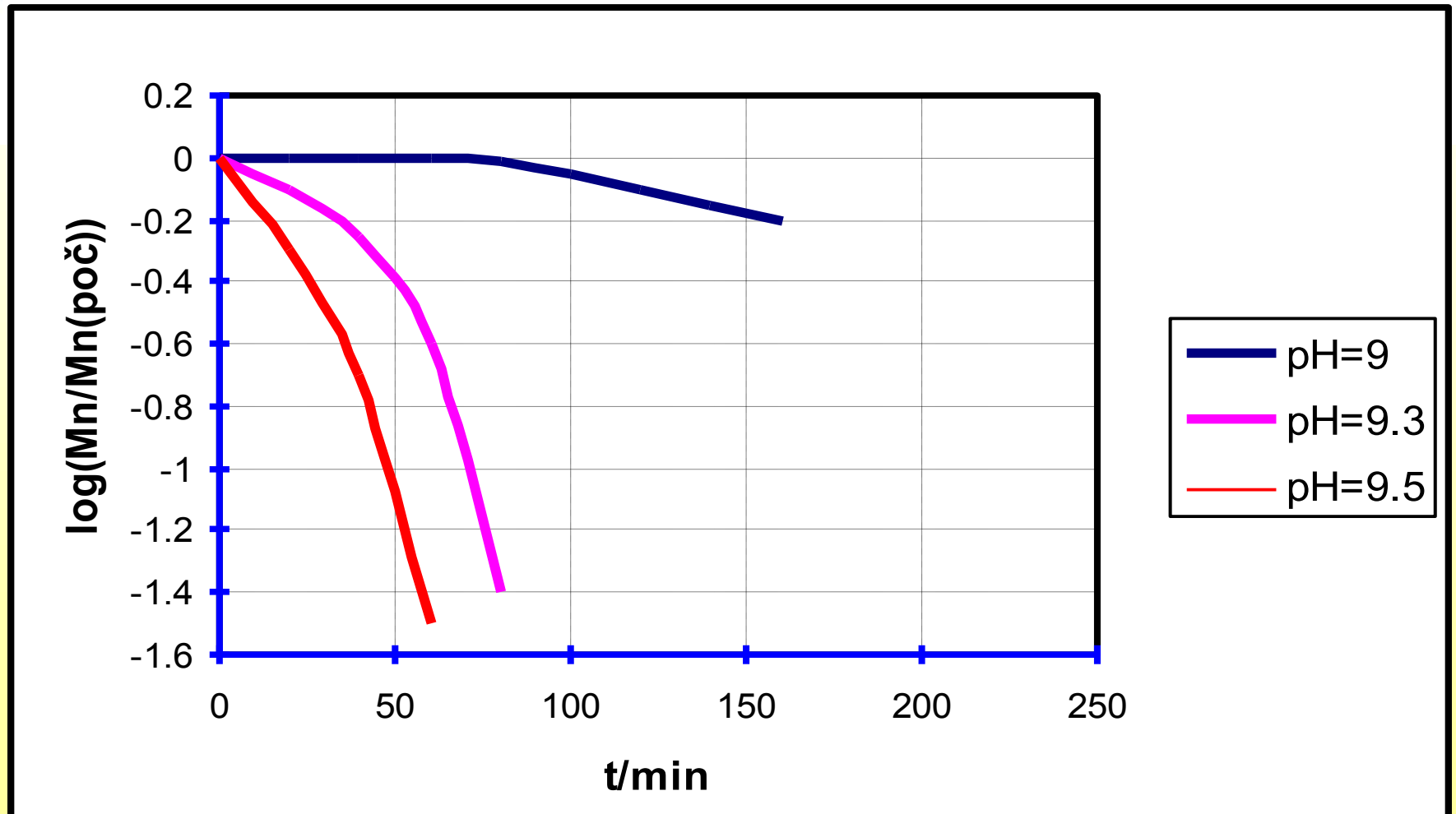
Uklanjanje mangana iz podzemnih voda

Oksidacija s kisikom: **autokatalitički proces:**

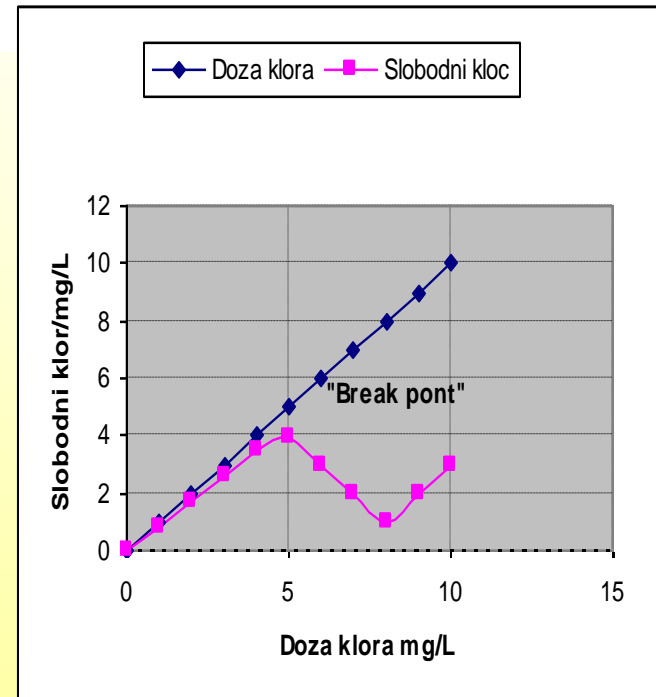
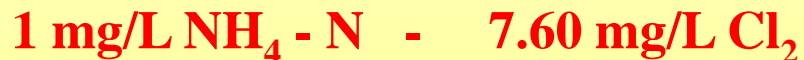
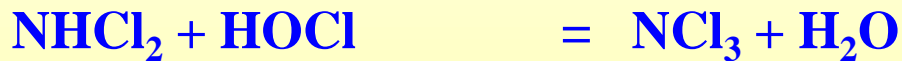
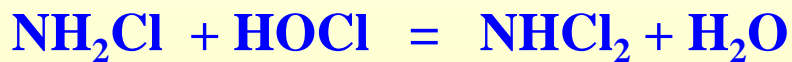
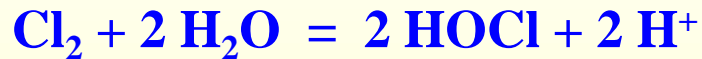
Brzina oksidacije Mn^{2+} kisikom pri različitim vrijednostima pH

Uklanjanje amonijaka

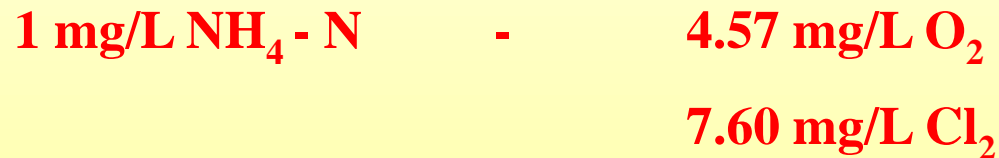
Kemijski postupak

"Breakpoint" klorinacija

Uklanjanje amonijaka

Biološki postupak

Uklanjanje amonijaka, željeza i mangana

BIOLOŠKI POSTUPAK

Amonijak:

Nitrosomonas
Nitrobacter

Željezo i mangan:

Gallionella
Leptothrix
Siderocapsa

Kritični uvjeti:

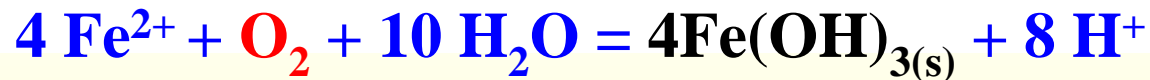
Temperatura
pH
Koncentracija kisika
Hranjive tvari

Biološka filtracija:

Granulacija pjeska: 0.5/2 mm
Brzina filtracije: 5 - 20 m/h

Uklanjanje amonijaka, željeza i mangana

BIOLOSKI POSTUPAK

1 mg/L NH_4 - N - 4.57 mg/L O_2

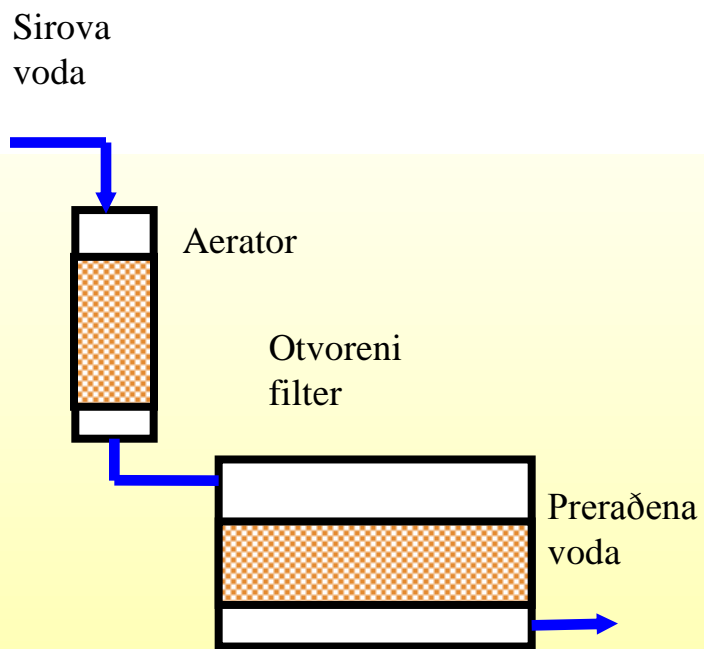
1 mg/L Mn - 0.29 mg/L O_2

1 mg/L Fe - 0.14 mg/L O_2

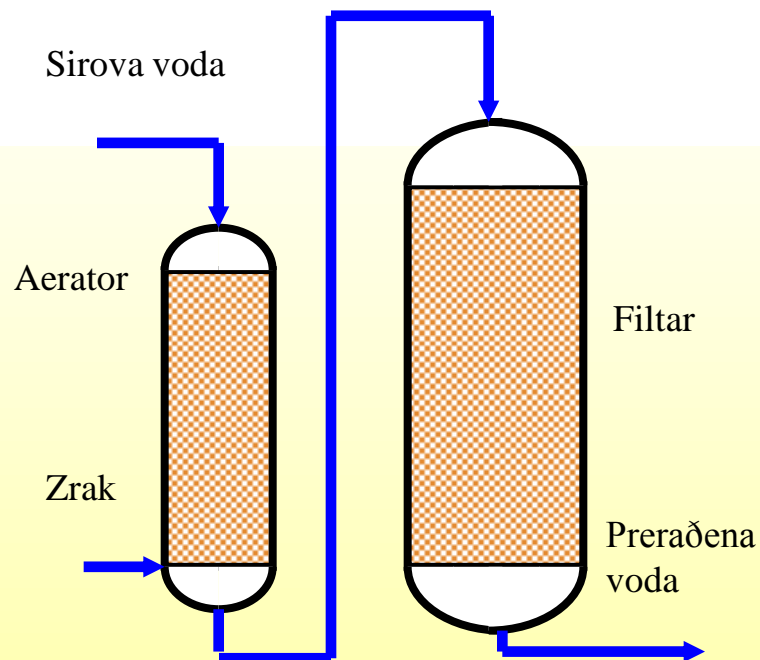
NH_4 -N < 1 mg/L - OTVORENI SUSTAV

NH_4 -N > 1 mg/L - ZATVORENI SUSTAV

Uklanjanje amonijaka, željeza i mangana

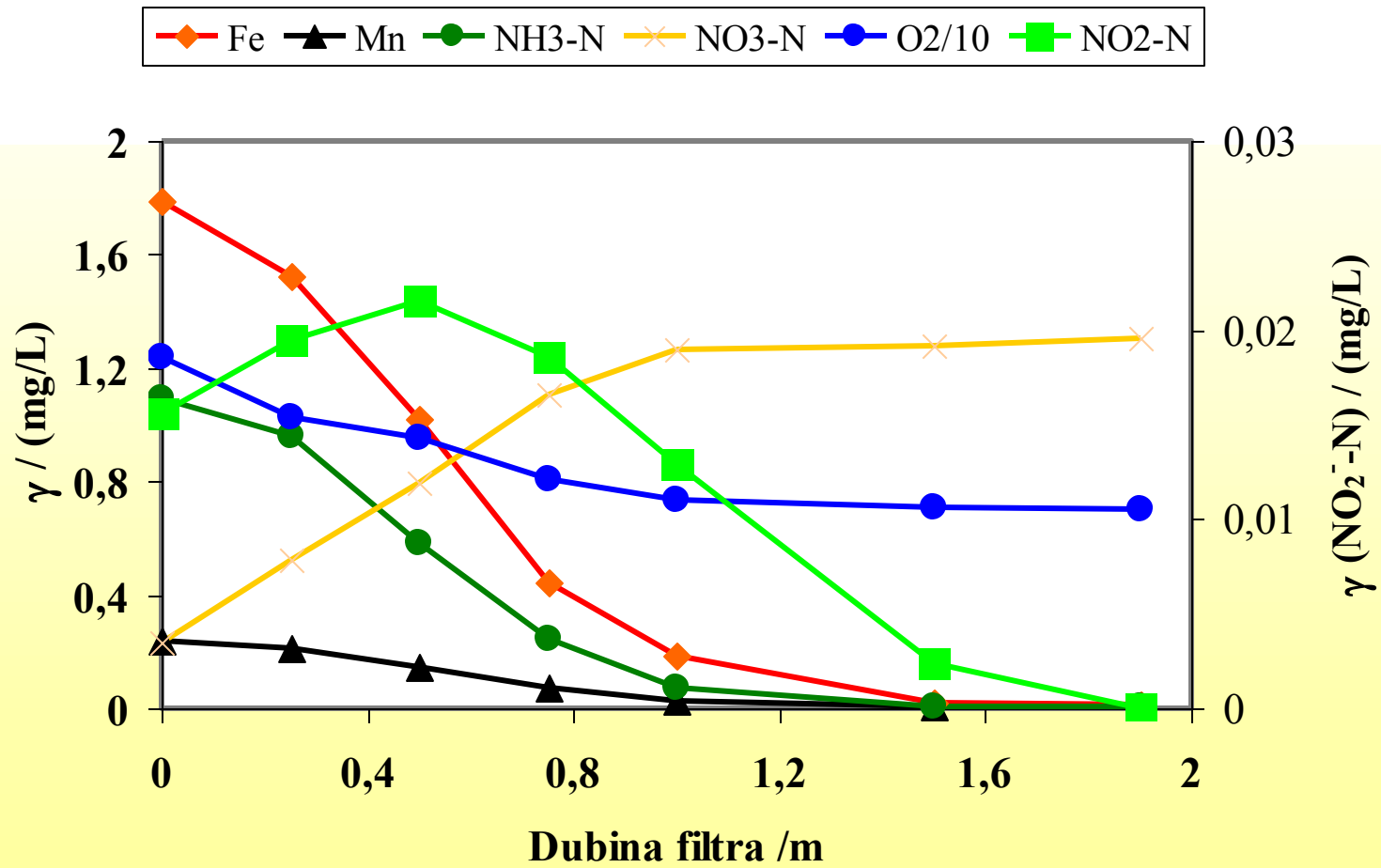

Otvoreni sustav za preradu vode

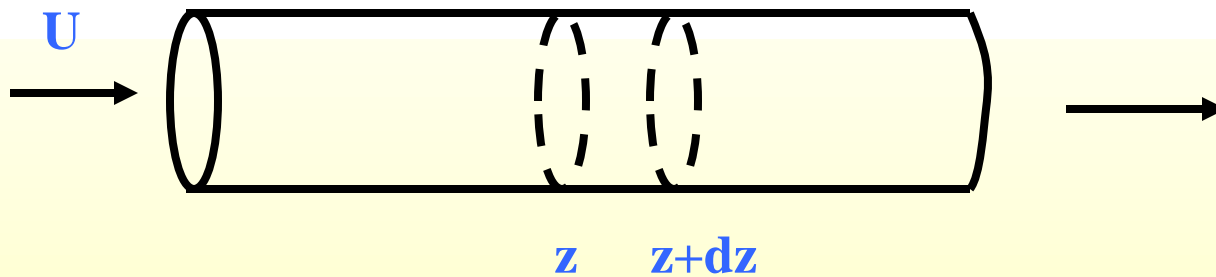
Zatvoreni sustav za preradu vode

Profili koncentracija u bioloskom filtru

Profili koncentracija u bioloskom filtru

Koncentracijski profil supstrata u biološkom filtru

$$-U * \frac{dC_A}{dz} + r_A'' * \alpha = 0$$

C_A - koncentracija A na dubini z

U - brzina filtracije u m/h

r_A'' - brzina uklanjanja A na površini
filtarske ispune mol/(m² s)

α - specifična površina ispune m²/m³

Profili koncentracija u biološkom filtru

Koncentracijski profil supstrata u biološkom filtru

$$-U * \frac{dC_A}{dz} + r_A'' * \alpha = 0$$

$$-r_A'' = k_c * (C_A - C_{As})$$

$$-U * \frac{dC_A}{dz} - k * \alpha (C_A - C_{As}) = 0$$

$$C_{As} \ll C_A$$

$$-U \frac{C_A}{dz} = k_c * \alpha * C_A$$

C_A - koncentracija A na dubini z

C_{As} - koncentracija A na površini filt. ispune

U - brzina filtracije u m/h

r_A'' - brzina uklanjanja A na površini
filtarske ispune mol/(m² s)

α - specifična površina ispune m²/m³

Integrirajući u području od C_{A0} do C_A i od $z=0$ do $z=L$, dobivamo:

Profili koncentracija u bioloskom filtru

Koncentracijski profil supstrata u biološkom filtru

$$\frac{C_A}{C_{A_0}} = \exp\left(-\frac{k_c * \alpha * L}{U}\right)$$

C_{A_0} - početna koncentracija supstrata A

C_A - koncentracija A na dubini L

U - brzina filtracije u m/h

K_C - konstanta prijenosa mase u m/s

α - specifična površina ispune m^2/m^3

Preuređenjem ove jednažbe dobivamo:

$$\frac{C_A}{C_{A_0}} = \exp\left(-\frac{k}{U^n} * L\right)$$

K i n - konstante

Profili koncentracija u bioloskom filtru

Logaritmiranjem dobivamo jednadžbu pravca:

$$\ln\left(\frac{C_A}{C_{A_0}}\right) = -\frac{k}{U^n} * L$$

Prema tome, na temelju eksperimentalnih podataka o promjeni koncentracije supstancije A po dubini filtra L, možemo pri različitim brzinama filtracije U, odrediti vrijednosti konstanti k i n.

Kinetika uklanjanj željeza, mangna i amonijaka u biološkom filtru

Koncentracijski profil supstrata u biološkom filtru

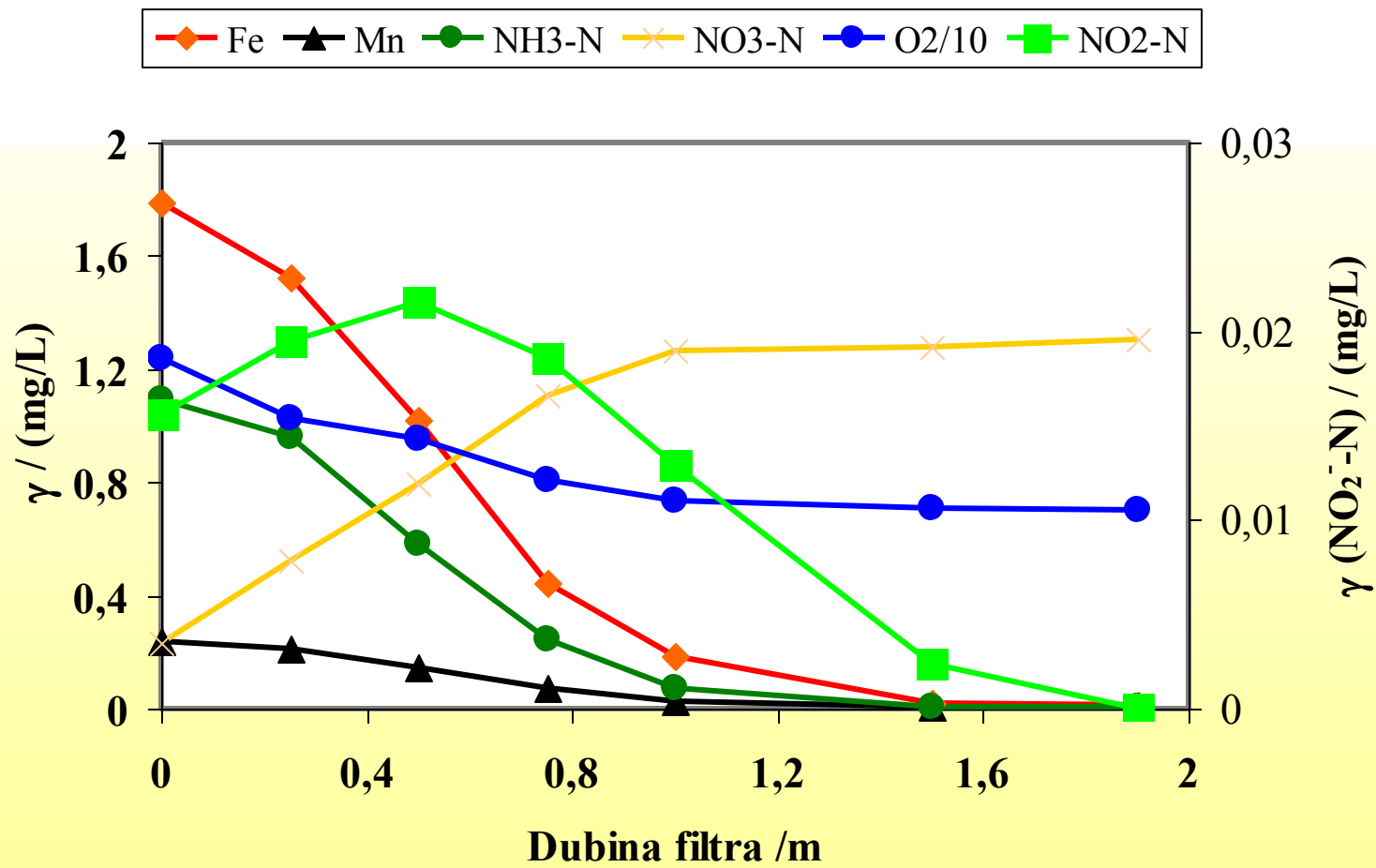
$$\frac{C_A}{C_{A_0}} = \exp\left(-\frac{k}{U^n} * L\right)$$

C_{A_0} - početna koncentracija supstrata A
 C_A - Koncentracija A na dubini L
U – brzina filtracije u m/h
K i n - konstante

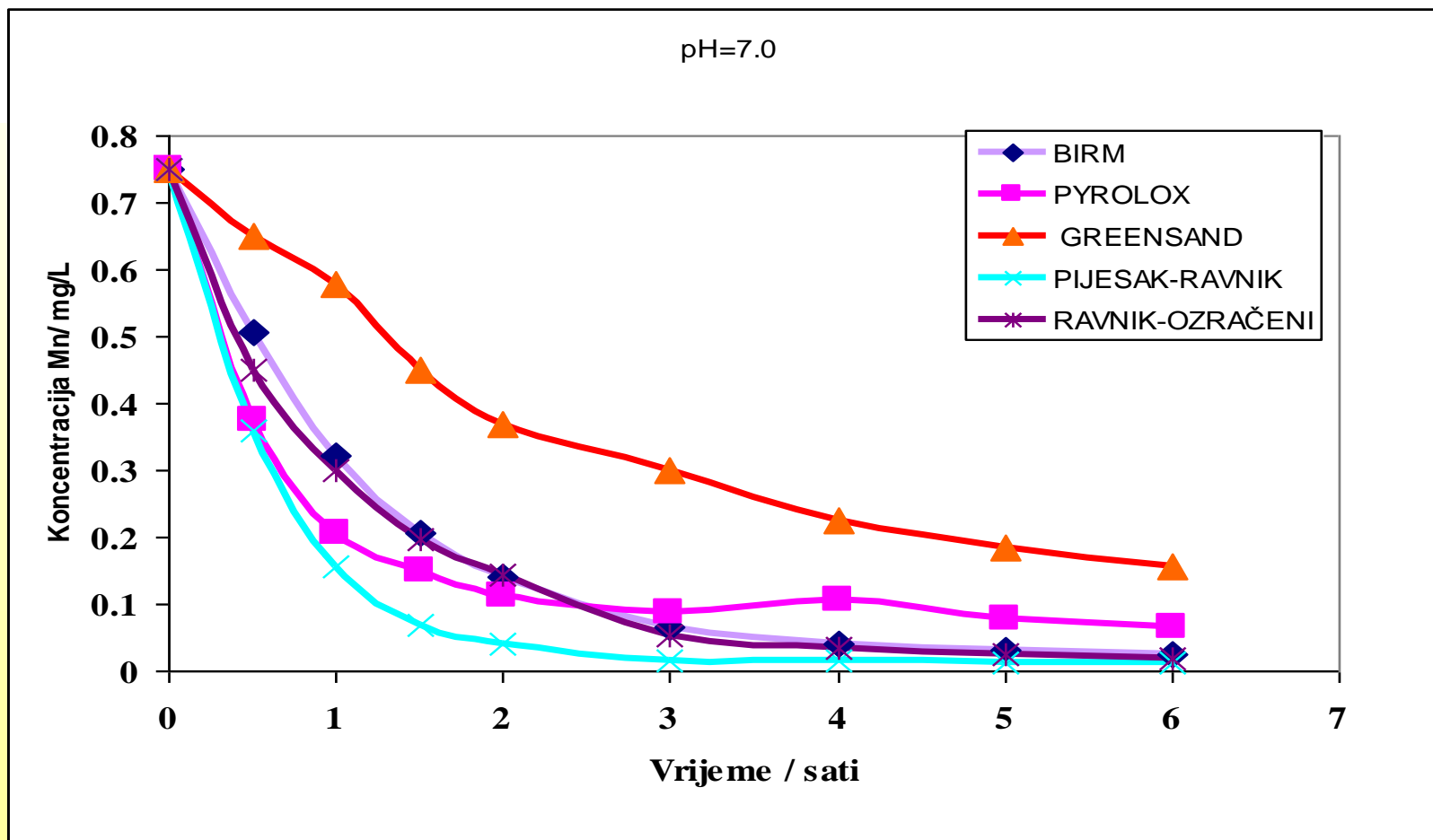
Vrijednosti konstanti k i n za željezo, mangan i amonijak:

<i>Supstrat:</i>	<i>Fe</i>	<i>Mn</i>	<i>NH₃</i>
<i>k/h⁻¹</i>	294	30,2	27,9
<i>n</i>	1,53	0,74	0,65

Profili koncentracija u bioloskom filtru

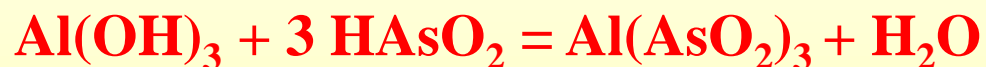
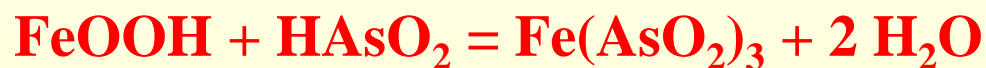

Kinetika uklanjanje mangana na različitim filtarskim materijalima (T. Štembal)

Uklanjanje arsena

Djeluju mehanizmi adsorpcije i koprecipitacije s $\text{Fe}(\text{OH})_3$, $\text{Al}(\text{OH})_3$ i drugih specija.

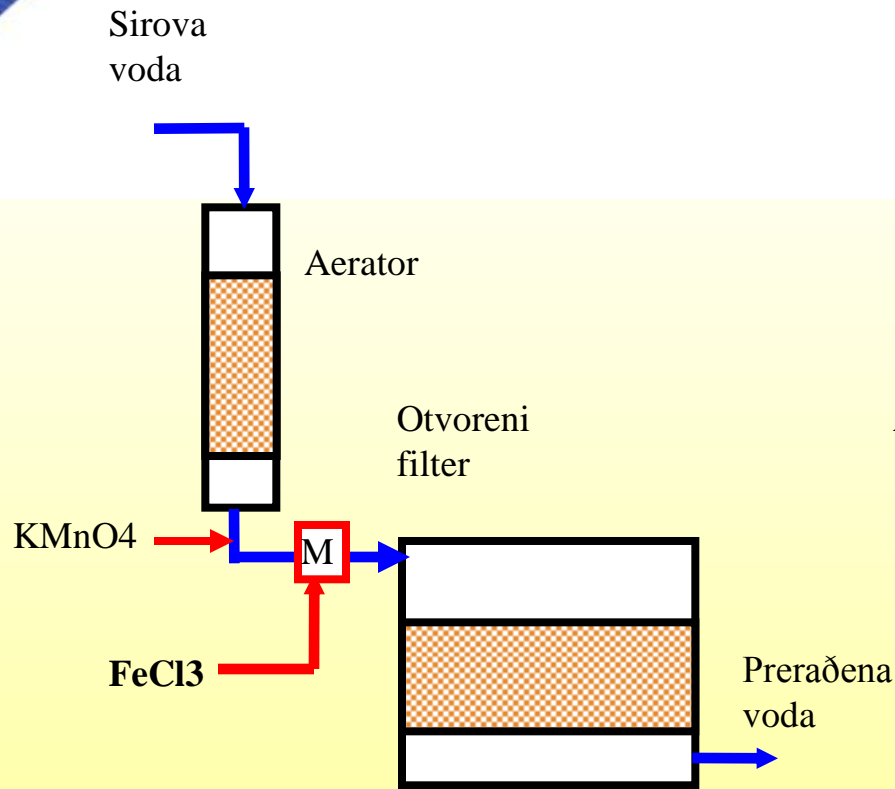

Učinkovitije se uklanja As(V) od As(III). Zbog toga se As(III), prije dodavanja FeCl_3 , oksidira u As(V) dodatkom KMnO_4 , ozona ili drugih oksidacijskih sredstava.

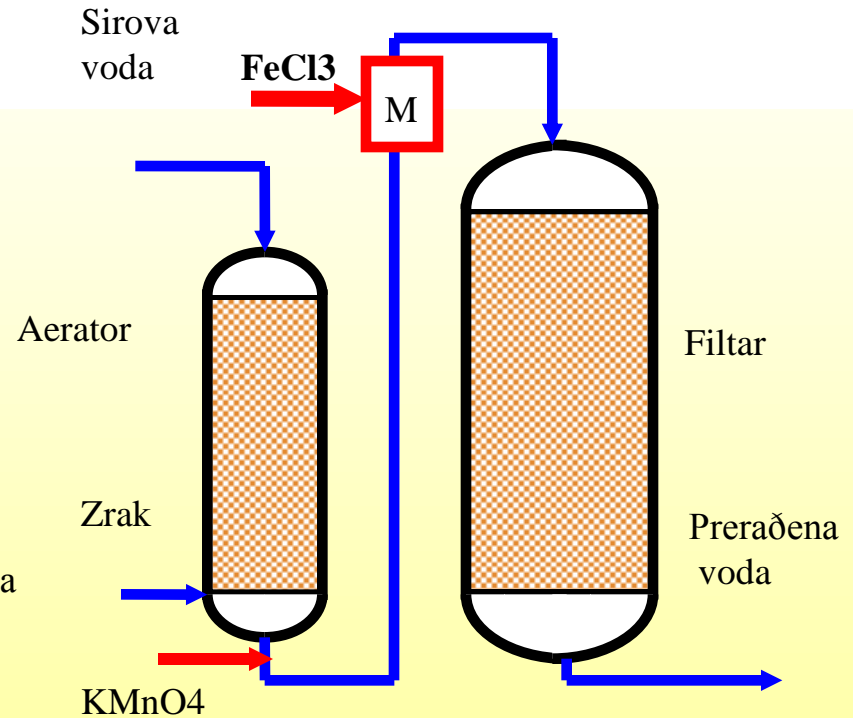
Intenzivnije mješanje povećava učinak uklanjanja arsena.

Dodatak FeCl_3 , osim što uklanja As, djelomično uklanja i organsku tvar iz vode.

Uklanjanje amonijaka, željeza, mangana i arsena

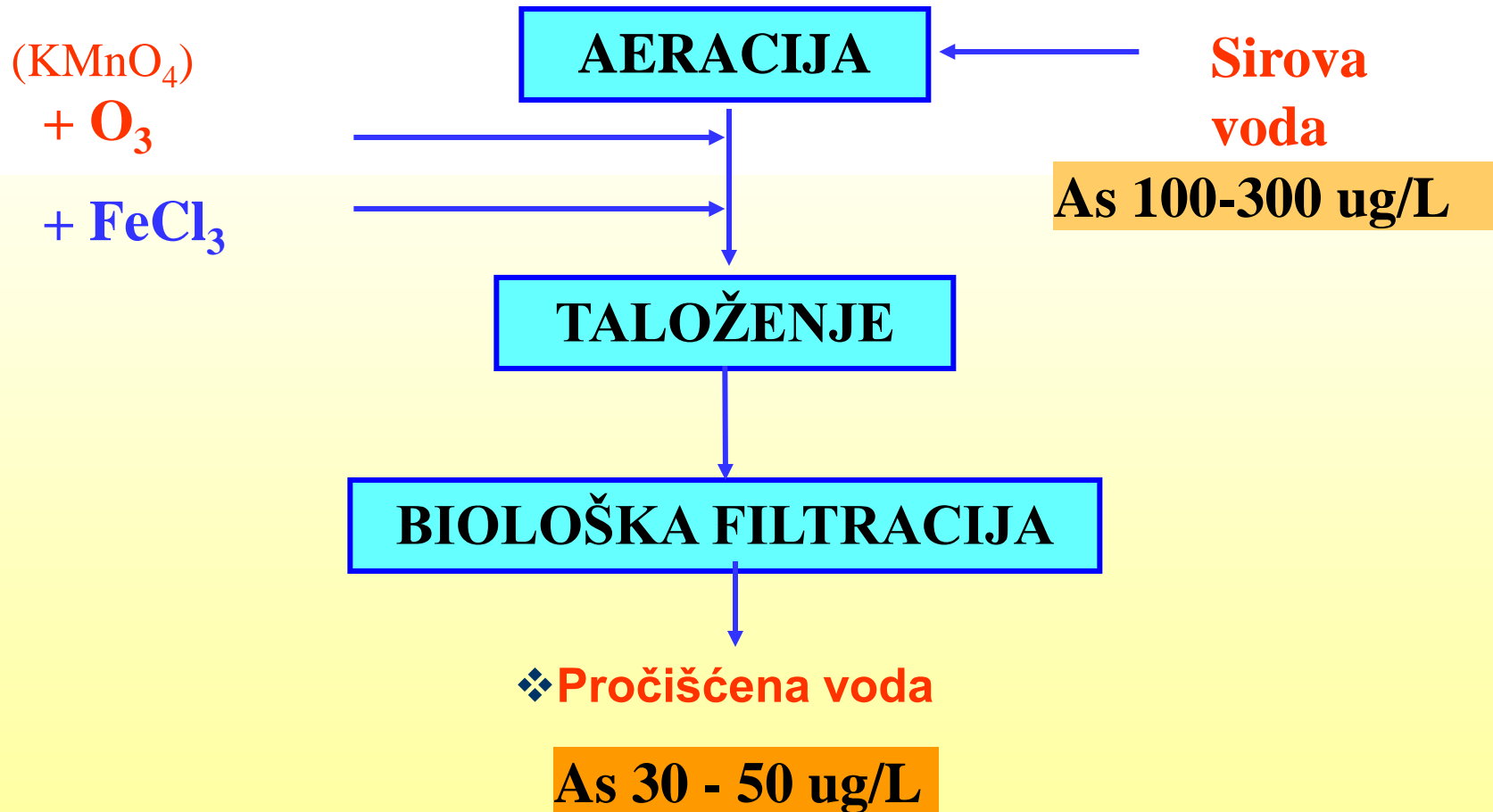

Otvoreni sustav za preradu vode

Zatvoreni sustav za preradu vode

Primjena ozona umjesto KMnO_4 kod postupka uklanjanja arsena

Koje su mogućnosti daljnjeg smanjenja koncentracije As?

Hot Tip

$$X_{As} = K * m_{Fe} * C_{As}$$

Freundlichova izoterma:

$$\frac{X_{As}}{m_{Fe}} = K * (C_{As})^{1/n}$$

X_{As} / μg – masa uklonjenog As

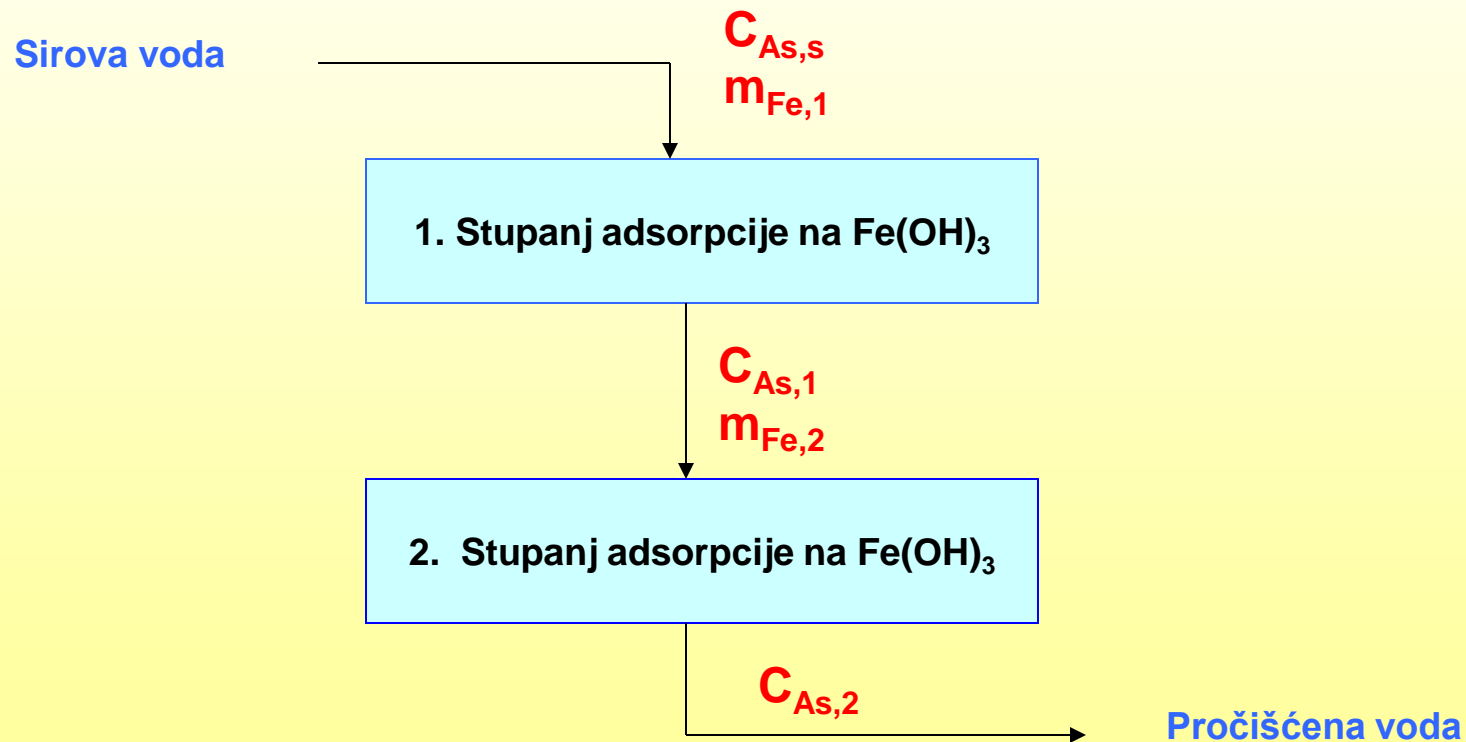
m_{Fe} / mg - masa Fe^{3+} za adsorpciju

C_{As} / ($\mu\text{g/L}$) – masena koncentracija As u otopini nakon adsorpcije

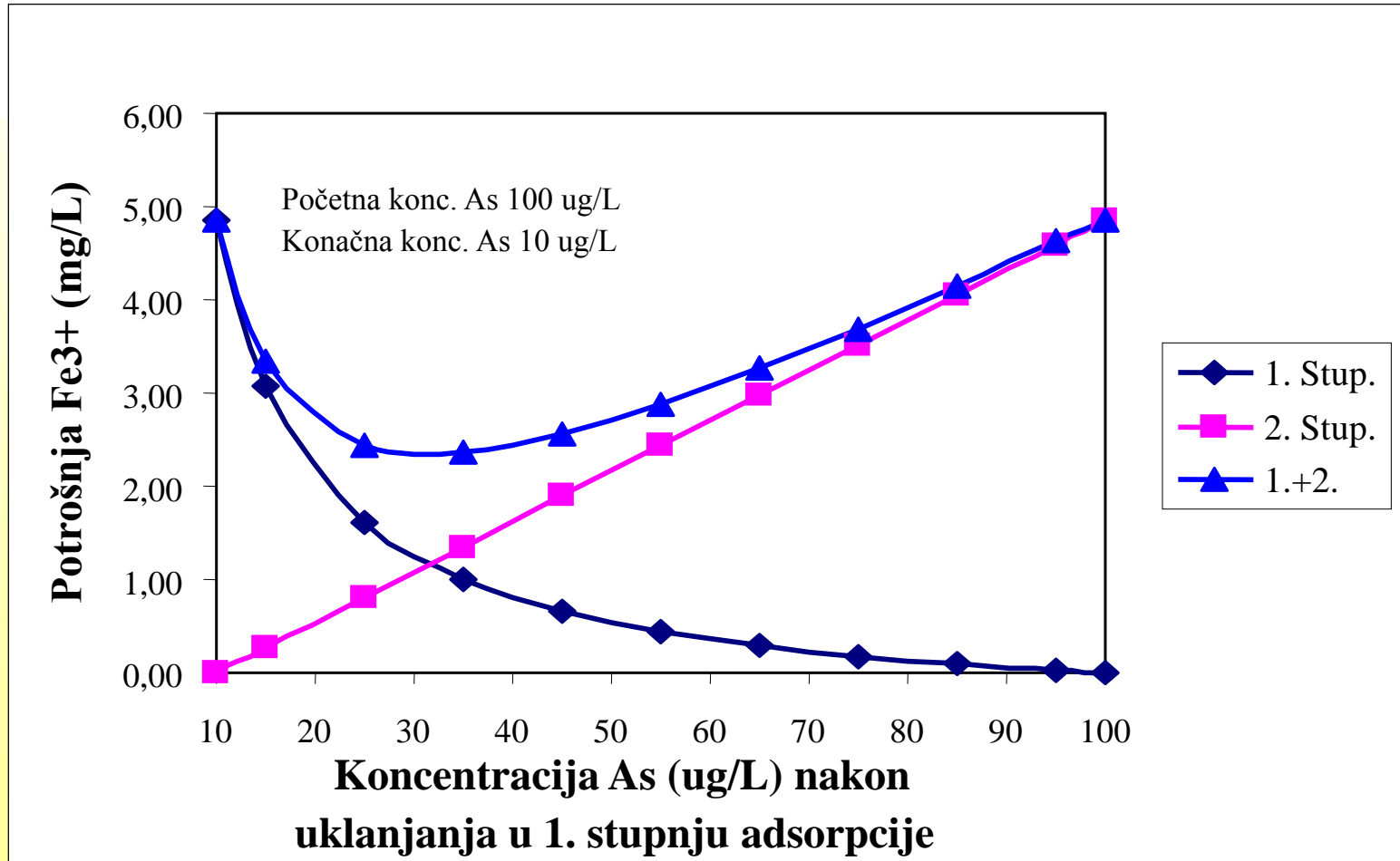
K /($\text{L}/\mu\text{g}$) – konstanta

Freundlichova izoterma:

$$\frac{X_{As}}{m_{Fe}} = K * (C_{As})^{1/n}$$

Potrošnja Fe^{3+} (mg/L) za uklanjanje As u dva stupnja adsorpcije

Uklanjanje arsena višestupanjskom adsorpcijom na željezov hidroksid

Freundlichova adsorpcijska izoterma

$$\frac{X_{As}}{m_{Fe}} = K * [C_{As}]^{1/n}$$

$K=0,00186 \text{ L/ug}$

$n=1$

X_{as}/ug – masa adsorbiranog As

m_{Fe}/mg – masa Fe hidroksida

$C_{As} / \text{mg/L}$ – koncentracija As u otopini

Doza željeza (mg/L) potrebnog za uklanjanje As od početnih 300 na 10 ug/L:

Stupnjevi adsorpcije	Ukupna doza Fe^{3+}	Omjer Fe/As
1	15,6	53,9
2	4,82	16,6
3	3,4	11,7

A close-up photograph of various pieces of laboratory glassware, including beakers and test tubes, arranged on a surface. The lighting is dramatic, with strong highlights and deep shadows, creating a blue and yellow color palette. The glassware is slightly out of focus, emphasizing the texture and reflections.

Hot Tip

POSTUPCI KOAGULACIJE I FLOKULACIJE

Pročišťavanie površinskih voda

Karakteristična onečistenja:

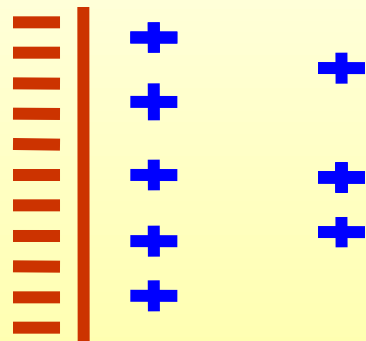
Mutnoća

Boja

Organska tvar

Biološki materijal (alge, plankton itd.)

Nedefinirana potencijalna onečisten

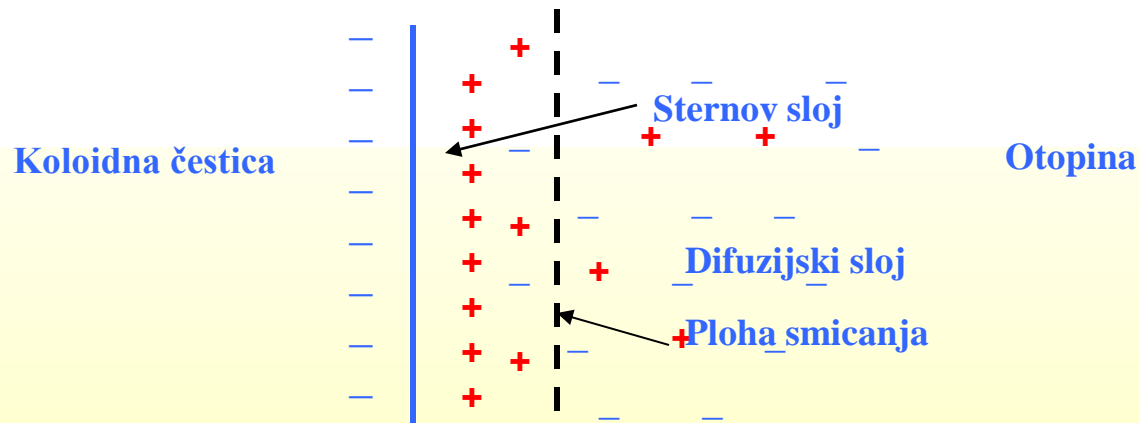

Koloidna
čestica

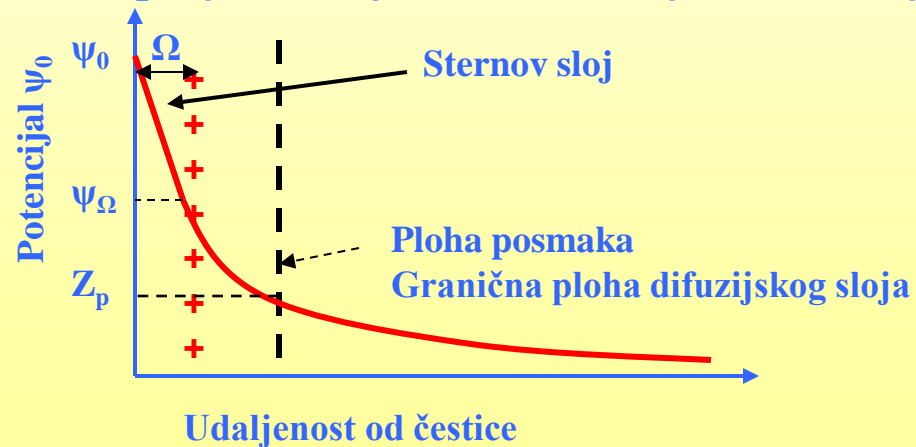
Otopina

Električni dvosloj

Model elektrokemijskog dvosloja

Raspodjela naboja u elektrokemijskom dvosloju

$$Z_p = \frac{4 \pi q \delta}{D}$$

Z_p - Zeta potencijal

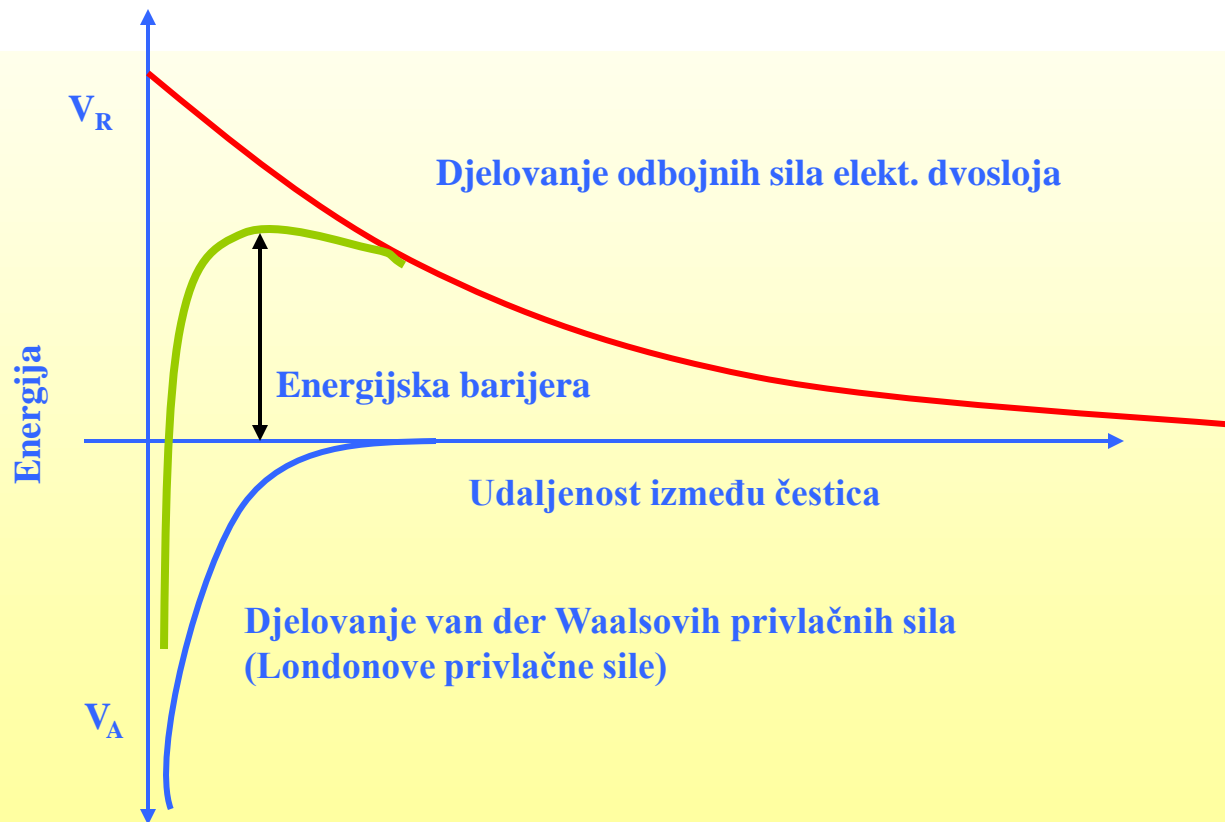
q - Naboj čestice

δ - Rdiiju utjecaj naboja

D - Dielektrična konstana medija

POSTUPCI KOAGULACIJE I FLOKULACIJE

ENERGIJA ODBIJANJA I PRIVLAČENJA NABIJENIH ČESTICA

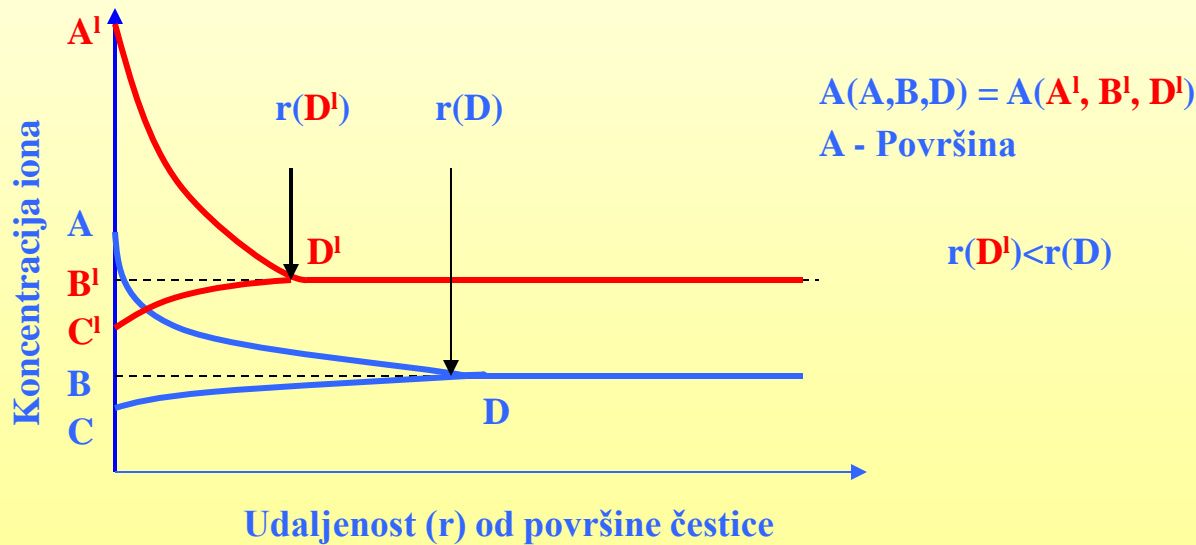

POSTUPCI KOAGULACIJE I FLOKULACIJE

DESTABILIZACIJA KOLOIDNIH ČESTICA

- a) Kompresija električnog dvosloja
- b) Smanjenje površinskog potencijala adsorpcijom i neutralizacijom naboja
- c) Destabilizacija koloida su-taloženjem (koprecipitacijom)
- d) Destabilizacija koloida adsorpcijom i spajanjem čestica

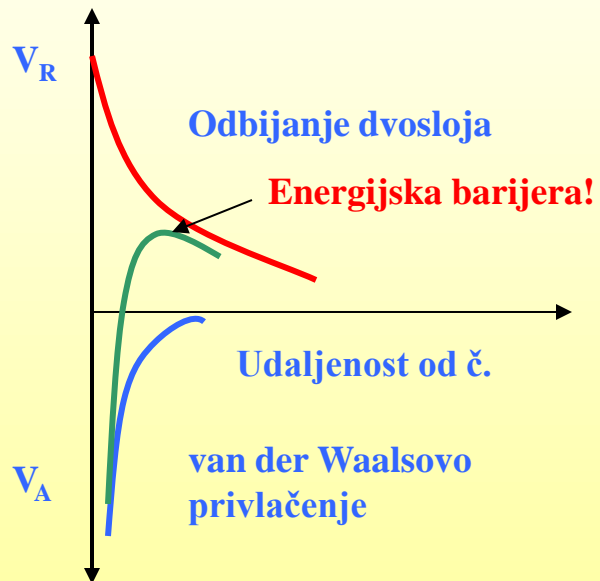
a) Kompresija električnog dvosloja

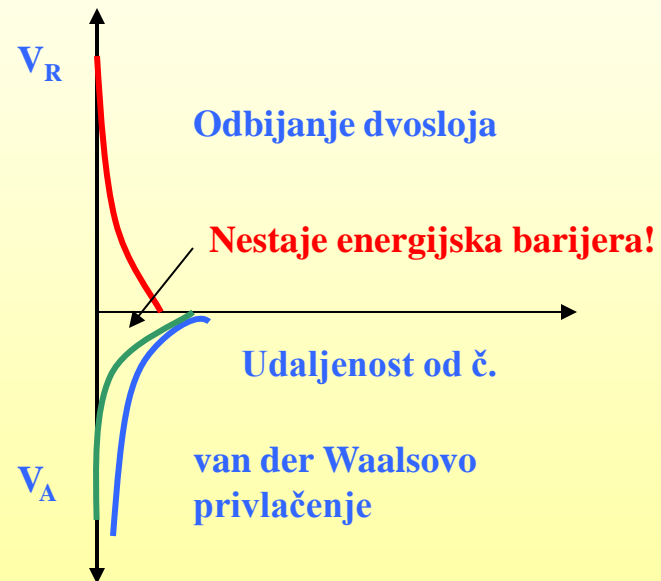
POSTUPCI KOAGULACIJE I FLOKULACIJE

DESTABILIZACIJA KOLOIDNIH ČESTICA

Kompresija električnog dvosloja

Mala koncentracija elektrolita
- Nema kompresije dvosloja

Velika koncentracija elektrolita
- Komprimira se dvosloj

POSTUPCI KOAGULACJE I FLOKULACIJE

DESTABILIZACIJA KOLOIDNIH ČESTICA

b) Smanjenje površinskog potencijala adsorpcijom i neutralizacijom naboja

Adsorpcijom hidratiziranih pozitivno nabijenih Al^{3+} , Fe^{3+} , $\text{Al}(\text{OH})^{2+}$, $\text{Fe}(\text{OH})^{2+}$, a i niza drugih ionskih vrsta, na površinu koloidne čestice dolazi do neutralizacije naboja i destabilizacije koloida.

U ovom procesu učestvuje čitav niz različitih ionskih vrsta. Djelovanje je posebno izraženo pri koncentracijama ispod granice njihove topljivosti.

Konstante nastajanja hidrolitiških vrsta aluminijevih iona pri 25 °C i ionske jakosti, I = 0 M. *) log K_s

	REAKCIJA	log K
1	$\text{Al}^{3+} = \text{Al}(\text{OH})^{2+} + \text{H}^+$	-5.02
2	$2\text{Al}^{3+} = \text{Al}_2(\text{OH})_2^{4+} + 2\text{H}^+$	-6.27
3	$6\text{Al}^{3+} = \text{Al}_6(\text{OH})_{15}^{3+} + 15\text{H}^+$	-47.00
4	$8\text{Al}^{3+} = \text{Al}_8(\text{OH})_{20}^{4+} + 20\text{H}^+$	-68.7
5	$13\text{Al}^{3+} = \text{Al}_{13}(\text{OH})_{34}^{5+} + 34\text{H}^+$	-97.39
6	$\text{Al}^{3+} = \text{Al}(\text{OH})_4^- + 4\text{H}^+$	-23.57
7	$\text{Al}(\text{OH})_{3(s)} = \text{Al}^{3+}_{(aq)} + 3\text{OH}^-_{(aq)}$	-32.34 *

POSTUPCI KOAGULACIJE I FLOKULACIJE

DESTABILIZACIJA KOLOIDNIH ČESTICA

c) Destabilizacija koloida su-taloženjem (koprecipitacijom)

Dodavanjem metalnih iona (npr. Fe^{3+} , Al^{3+}) u dovoljnim količinama dolazi do brzog taloženja njihovih hidrolitičkih vrsta. Koloidne čestice mogu u tom slučaju služiti kao centri njihove kristalizacije ili ih “pokupi” nastali talog prilikom sedimentacije.

Proces se naziva “sweep-floc” koagulacija

d) Destabilizacija koloida adsorpcijom i spajanjem čestica

Mnoge prirodne, a i sintetske supstancije, poput škroba, celuloze, sintetskih polimera, itd., poznati su kao učinkoviti koagulant. To su velike molekule s više električnog naboja uzduž lančaste strukture ugljikovih atoma. Ovakvi pozitivni (kationski) ili negativni (anionski) polimeri (plielektroliti) mogu mehanizmom premošćivanja destabiliziraju koloidne čestice.

POSTUPCI KOAGULACIJE I FLOKULACIJE

DESTABILIZACIJA KOLOIDNIH ČESTICA

d) Destabilizacija koloida adsorpcijom i spajanjem čestica

Mehanizmi adsorpcije i premošćivanja
koloidnih čestica polielektrolitima

Anionski

kationski i

Neutralni polielektroliti

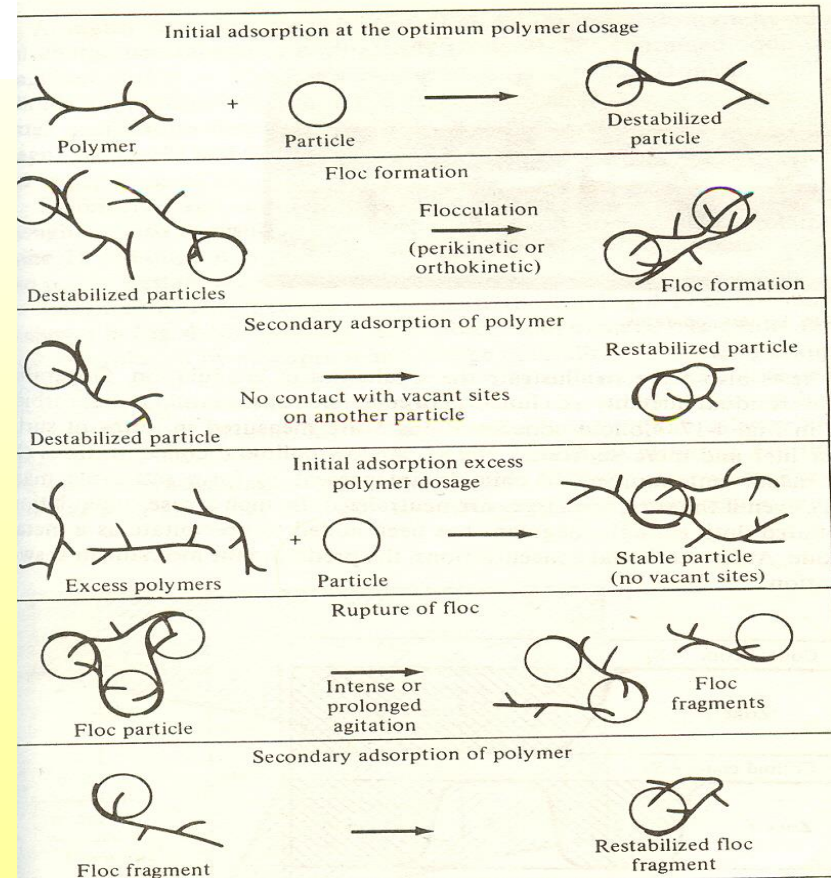

Figure 4-15 Interparticle bridging with polymers. (After O'Melia [4-41].)

POSTUPCI KOAGULACIJE I FLOKULACIJE

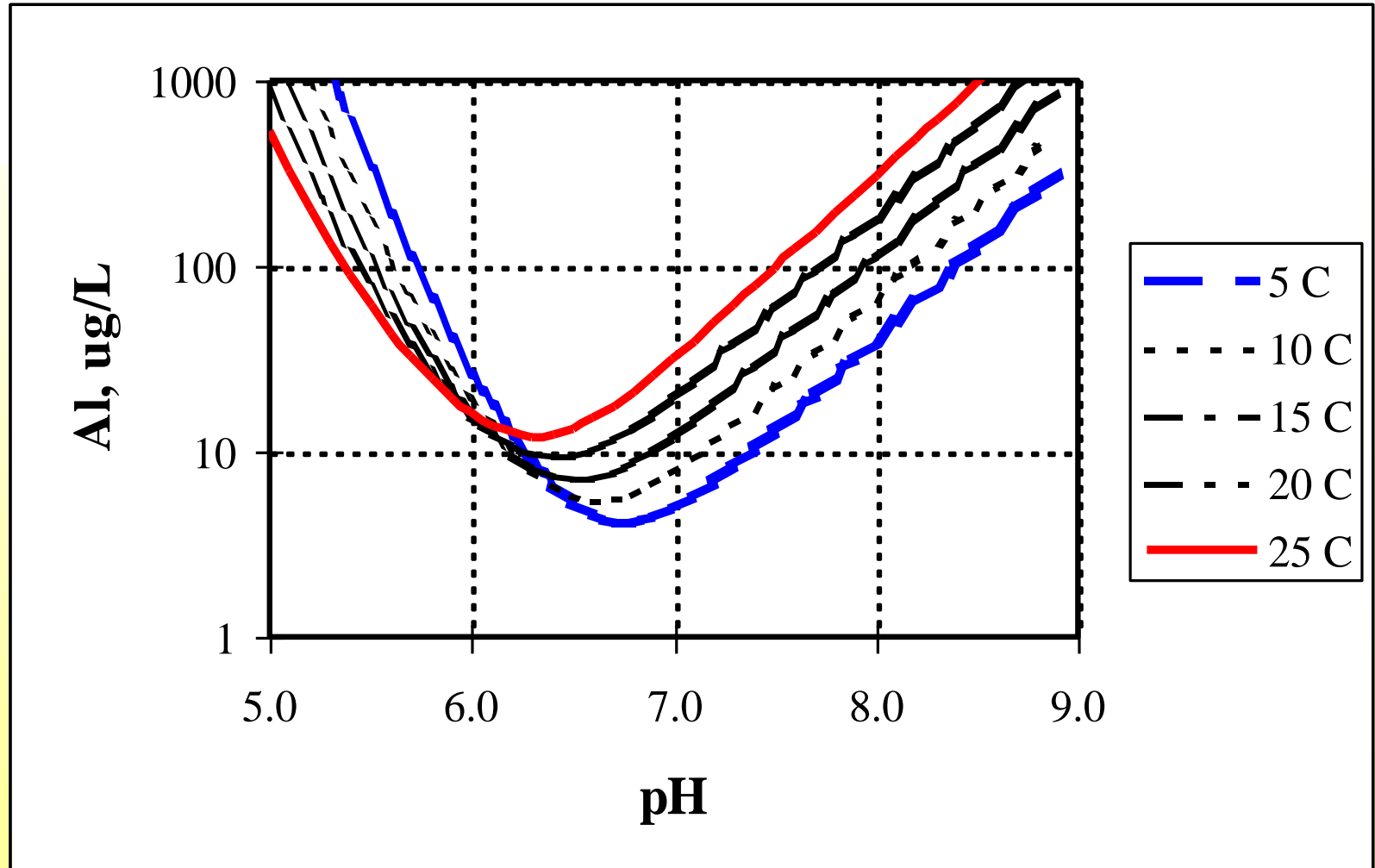
Postupak koagulacije i flokulacije u praksi

Postupak koagulacije flokulacije odvija se u pravilu kombinacijom više mehanizama

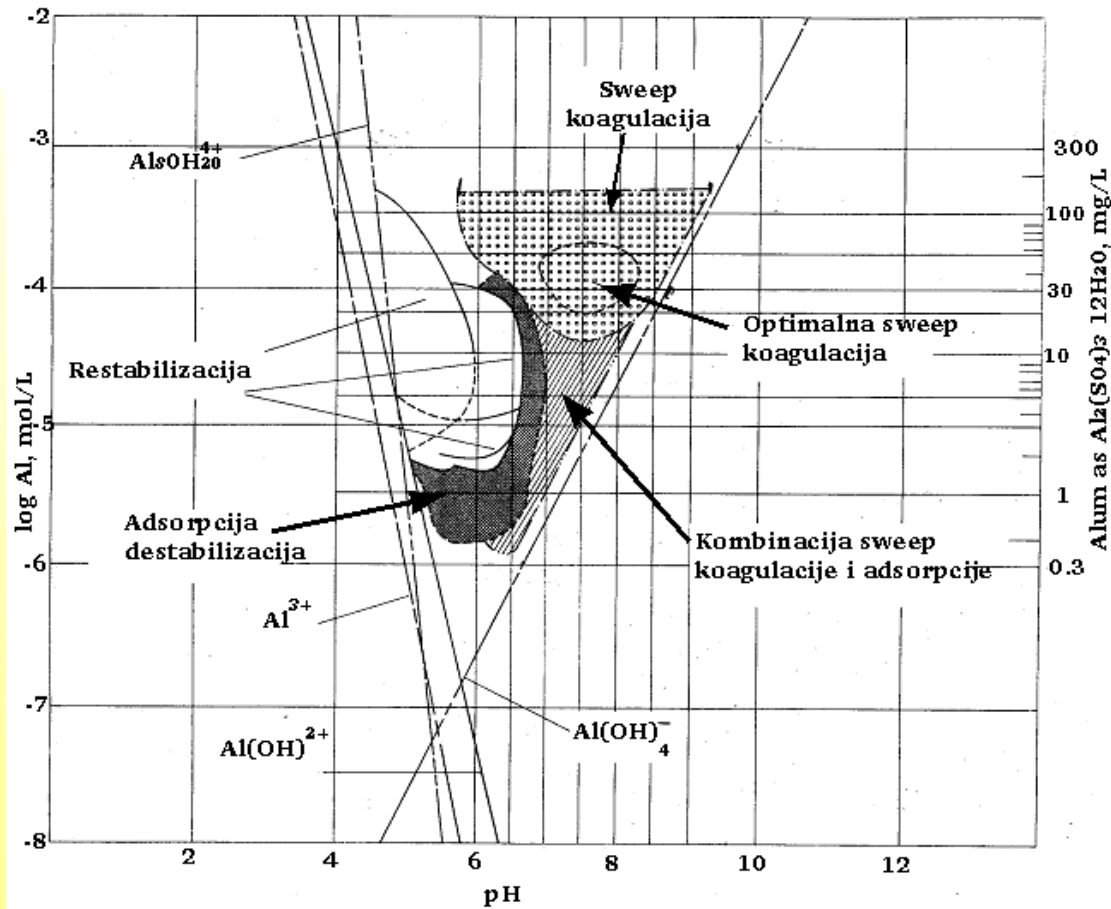
Značajnu ulogu igraju uvjeti, kao što su:

- koncentracija koagulanta
- sastav vode
- pH
- temperatura
- intenzitet miješanja
- itd.

Krivulje topljivosti aluminija

Područja s različitim mehanizmima djelovanja koagulanta Al^{3+}

POSTUPCI KOAGULACIJE I FLOKULACIJE

Utvrđivanje optimalnih uvjeta za odvijanje procesa koagulacije i flokulacije

- Snimanje radnih krivulja

Snimanje krivulja mutnoća – doza koagulanta na postojećim postrojenjima u realnim uvjetima

- JAR testovi

Laboratorijski pokusi paralelno u 5-6 čaša s različitim dozama koagulanta/flokulanta ali pri identičnim uvjetima miješanja

- Mjerenje elektrokinetičkog potencijala

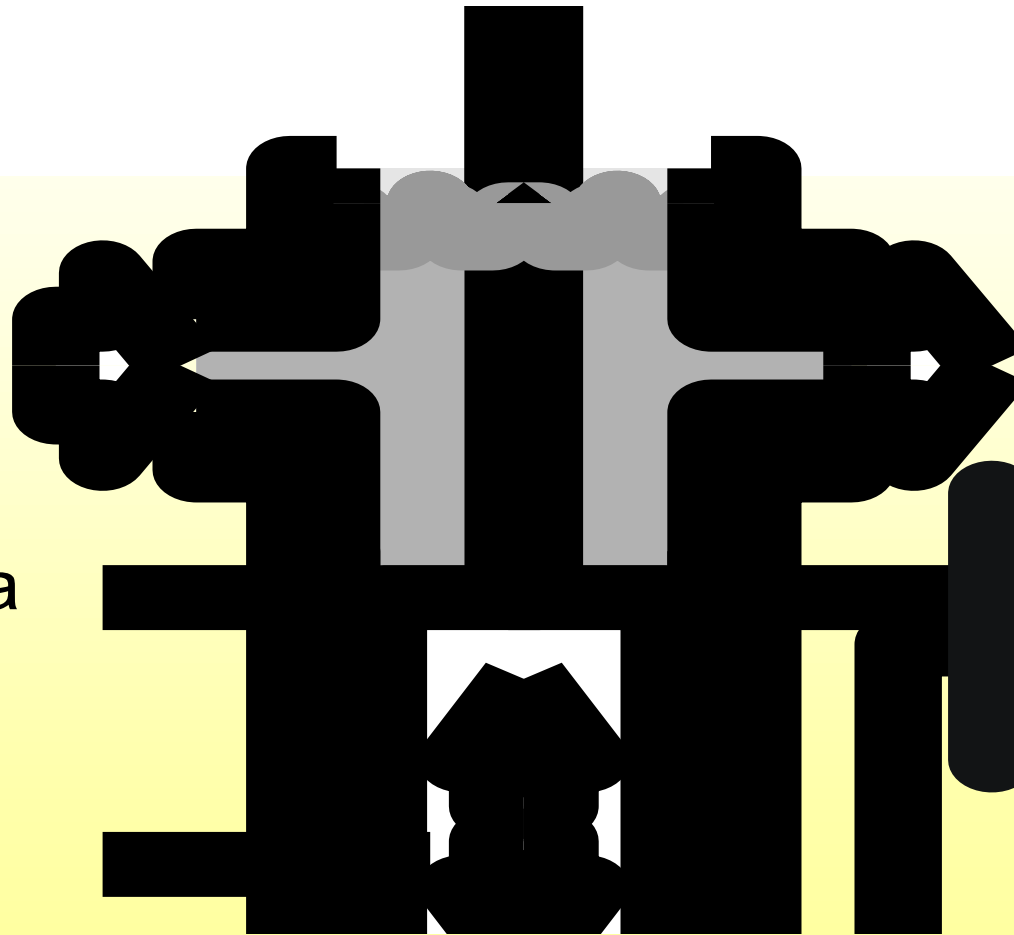
Vrijednost ZETA potencijala ili elektrokinetičkog potencijala (potencijal strujanja, struja strujanja) kao mjerilo za podešavanje optimalnih uvjeta koagulacije

Mjerenje potencijala strujanja

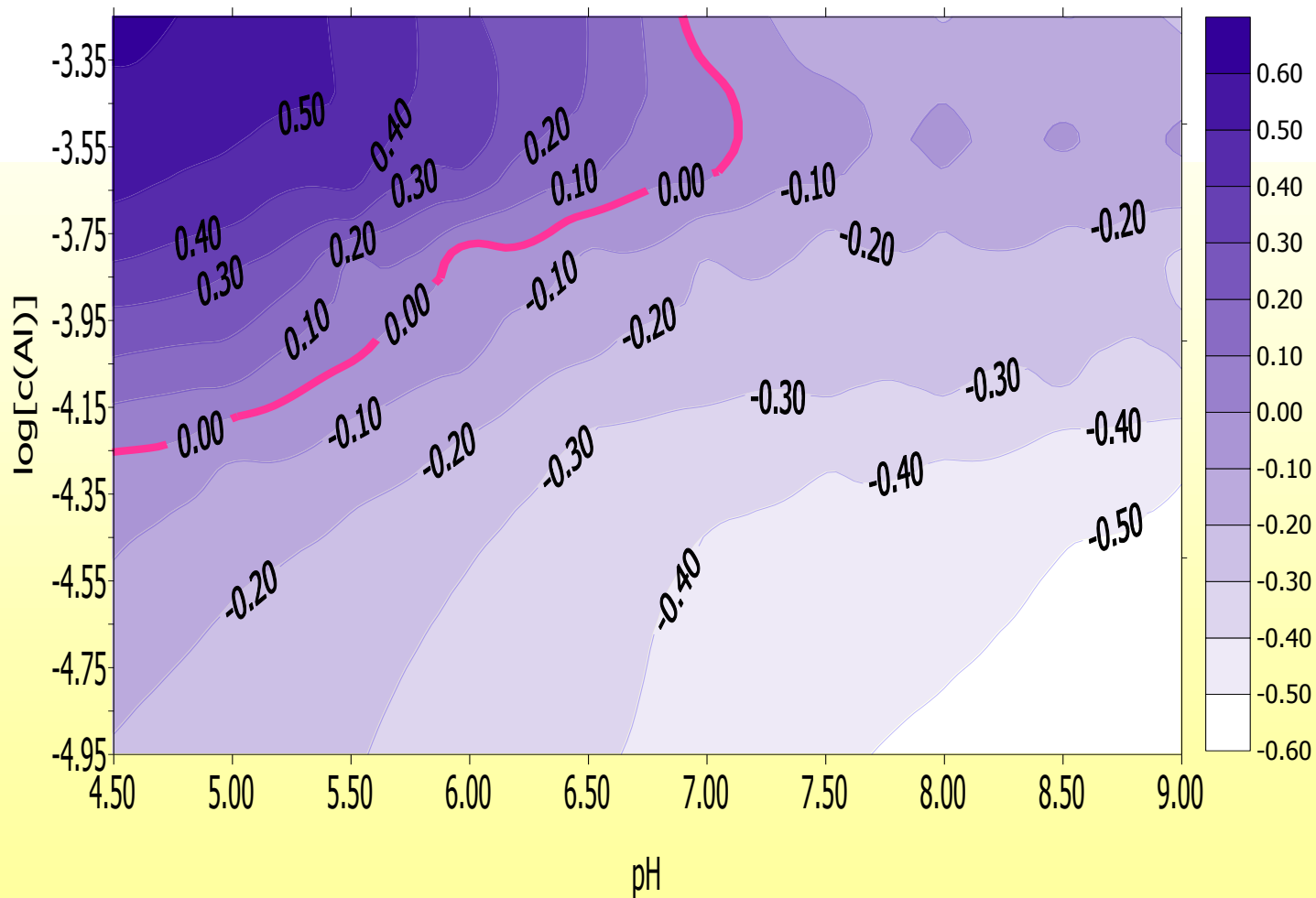
Ulaz
uzorka

Elektroda

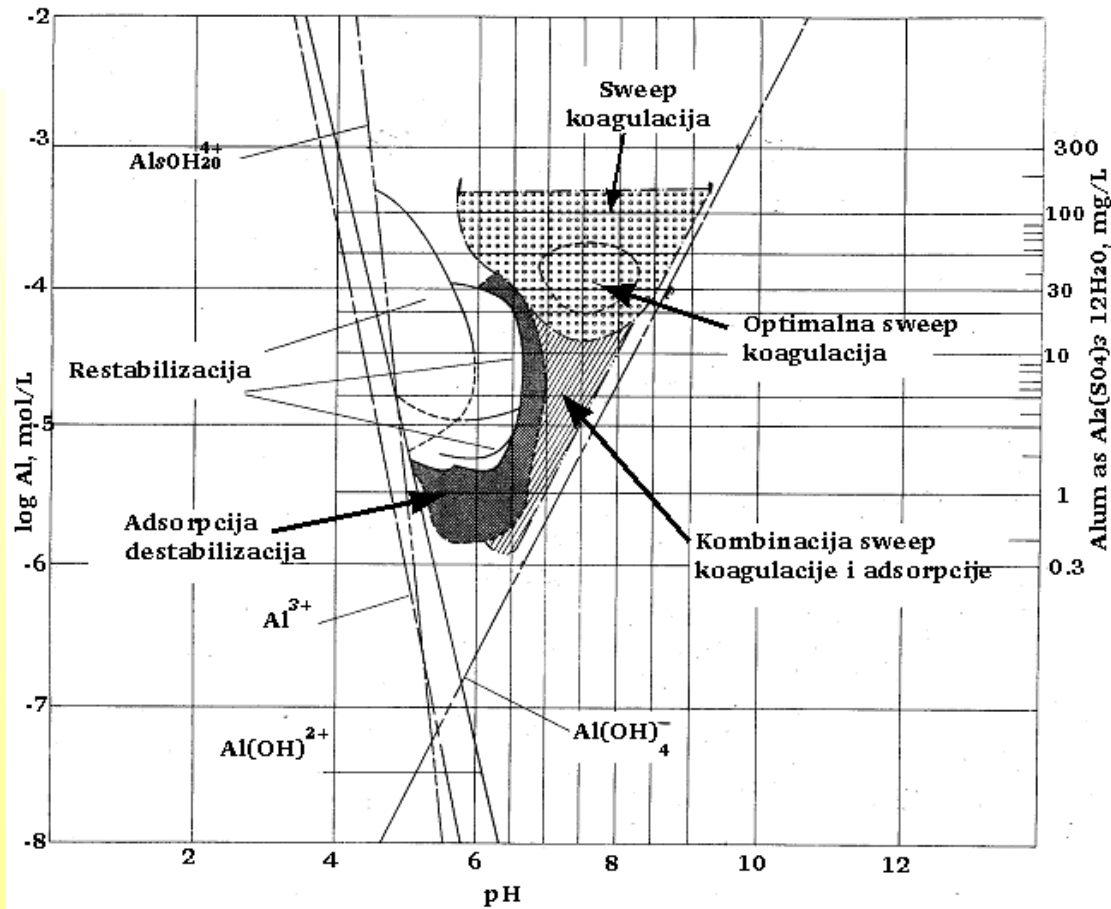
Klip

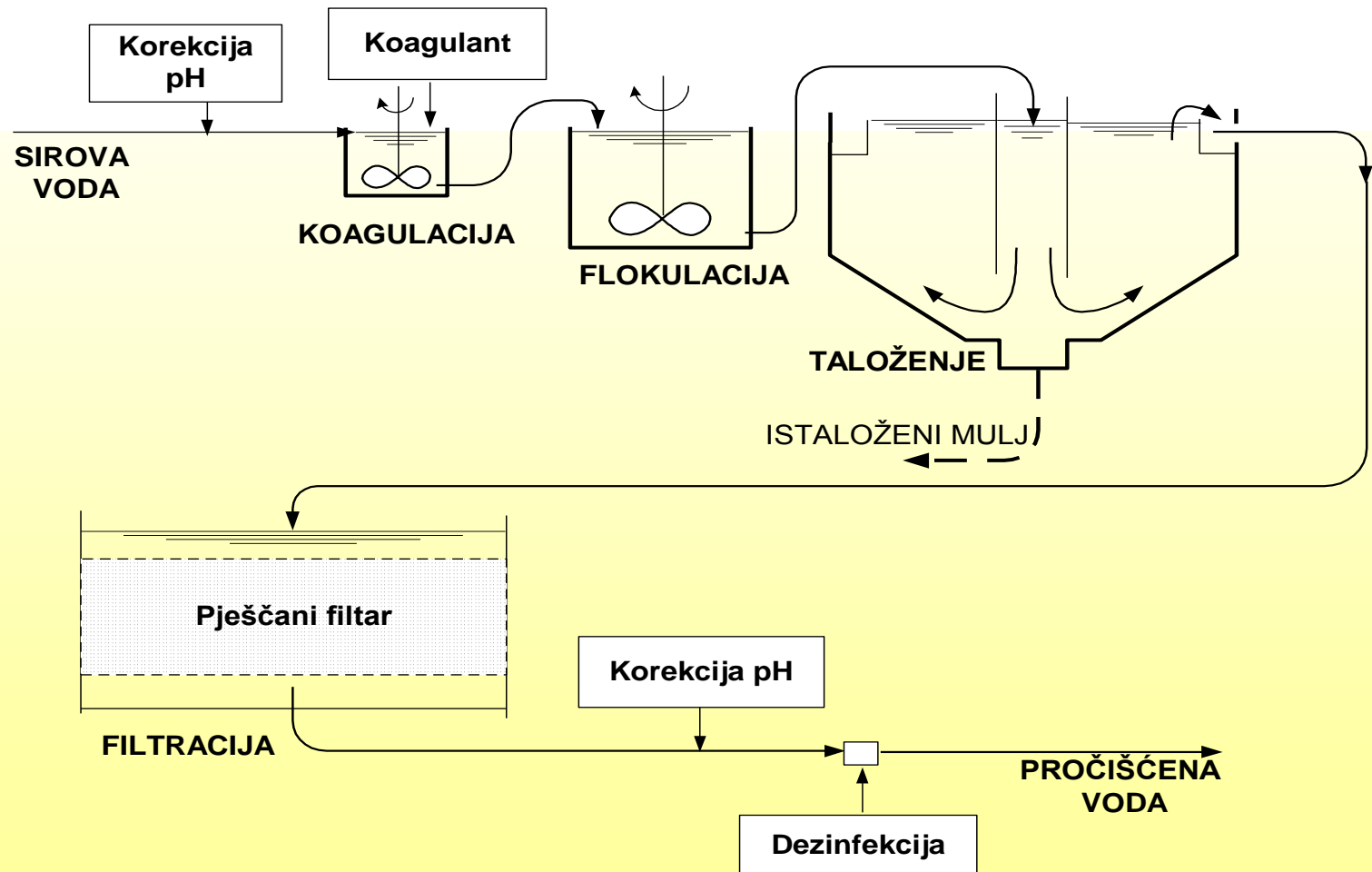
Potencijal strujanja u funkciji pH i koncentracije Al^{3+}

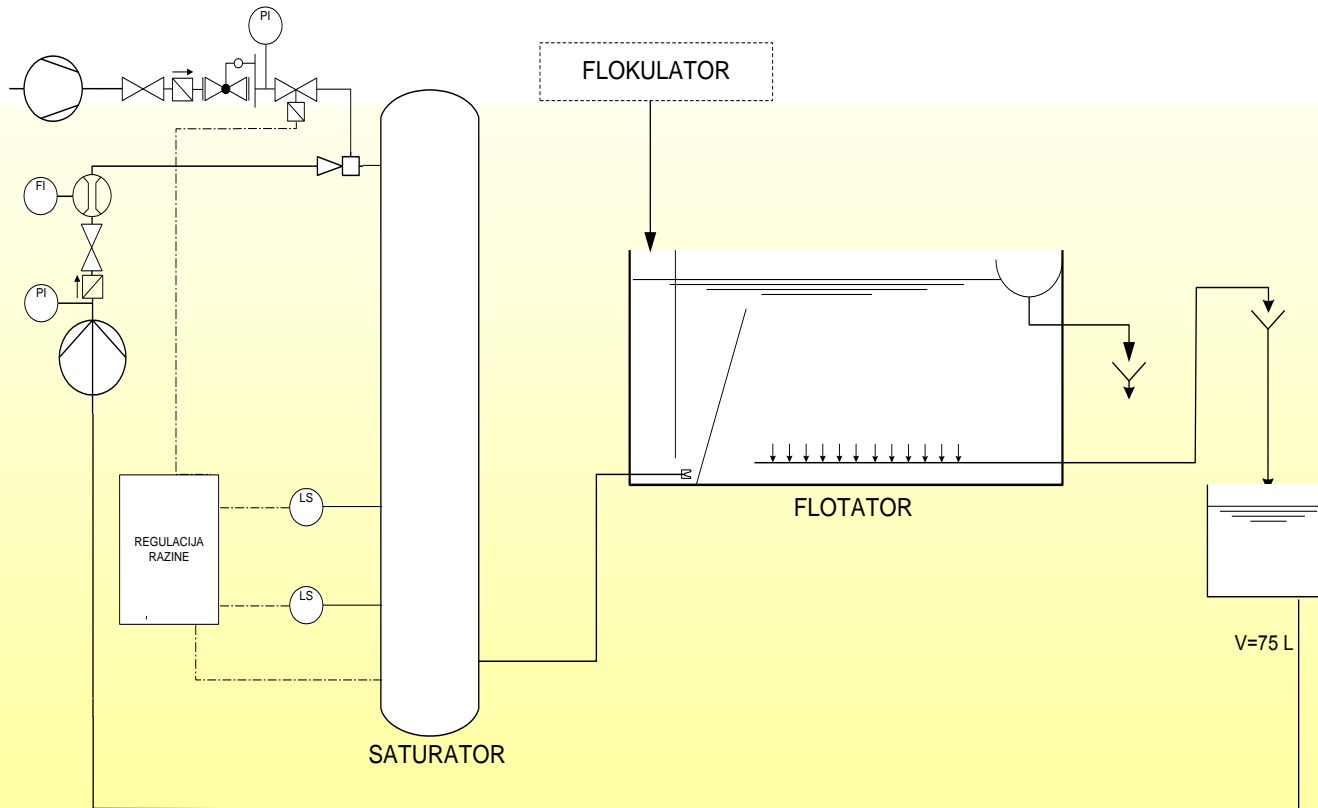
Područja s različitim mehanizmima djelovanja koagulanta Al^{3+}

Shematski prikaz sustava za preradu vode postupkom koagulacije i flokulacije

Shematski prikaz postupka flotacije

Prerada vode postupkom koagulacije i flokulacije

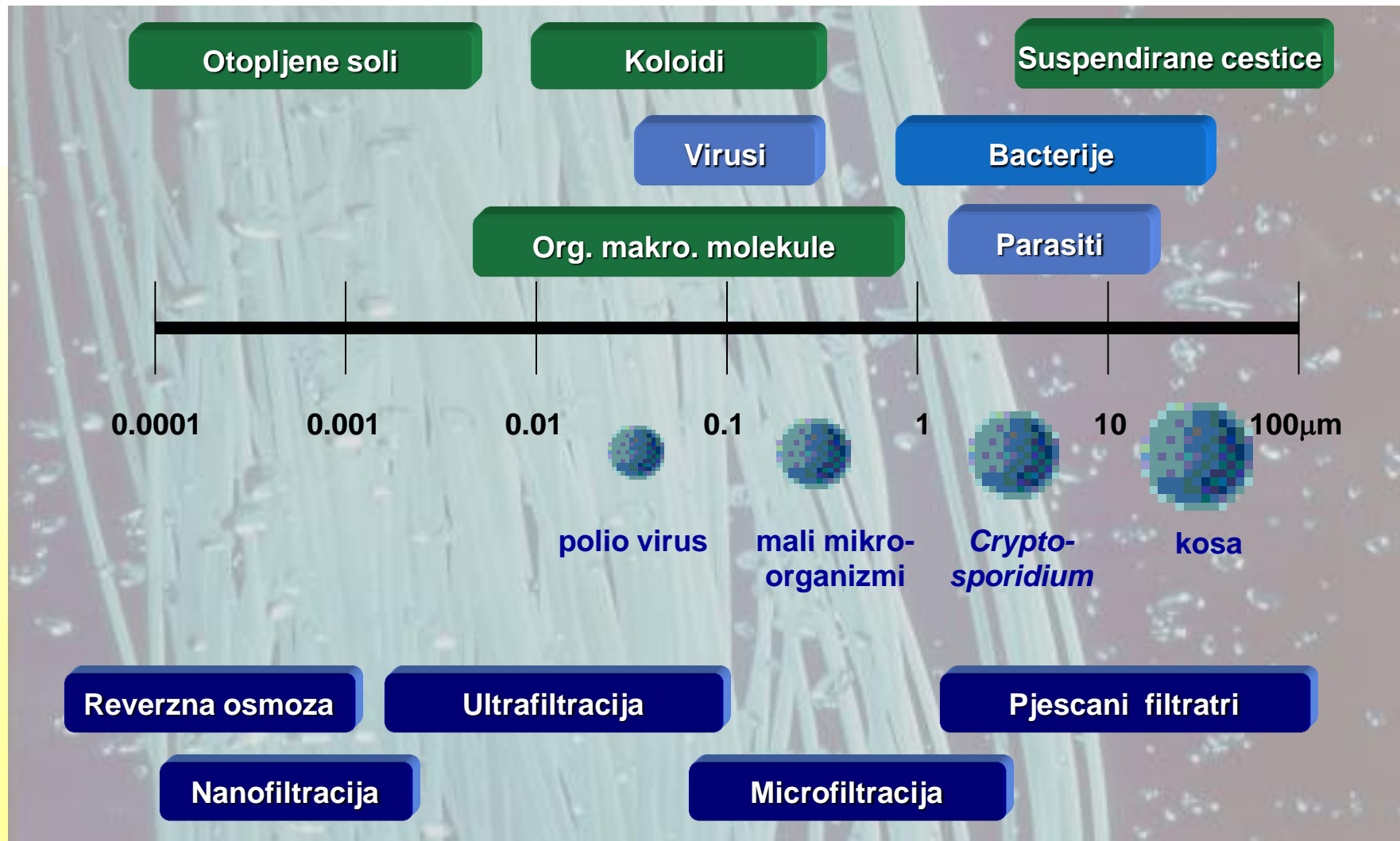
Glavni nedostaci postupka koagulacije i flokulacije

- Postrojenja velikih dimenzija
- Učestalo pranje filtara zbog probijanja Al i/ili drugih koagulantata
- Neučinkovitost pri uklanjanju mnogih onečišćenja

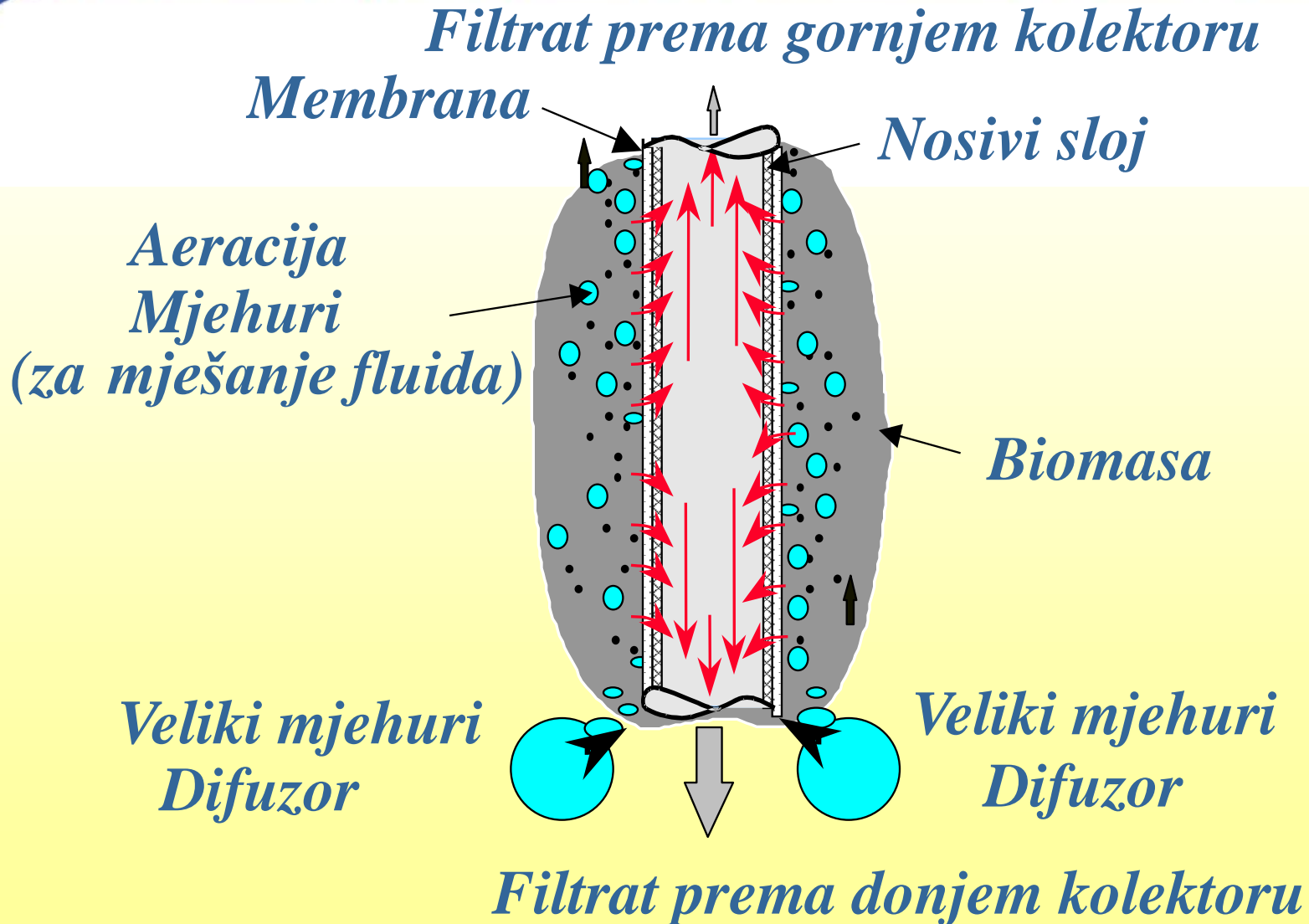
Moguća poboljšanja:

- - Membranske tehnologije

Membranske tehnologije

Membranska vlakna ZW® - Zenon

Različiti tipovi membrana

Membrane sa šupljim vlaknima

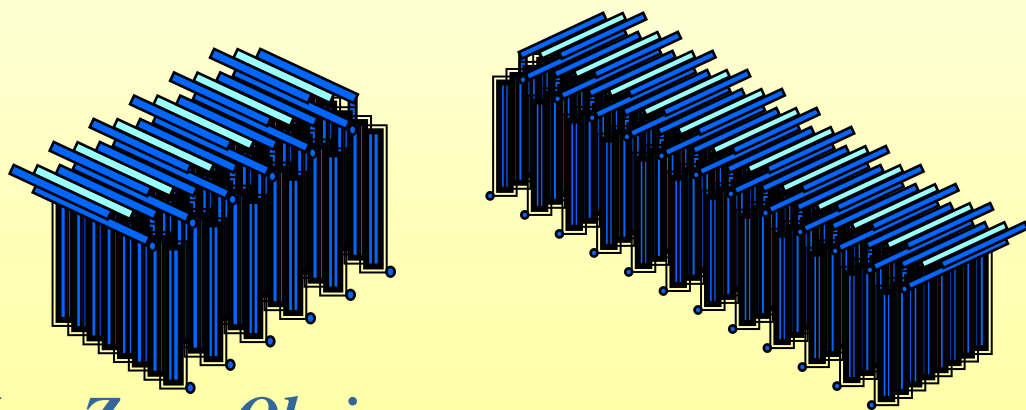

Pločaste membrane

Membranska vlakna ZeeWeed® ZW500 tvrtke Zenon

*1 Kasetta sa
8 ZeeWeed® modula
484 m² površine filtracije*

6 m Zeno Okvir sa

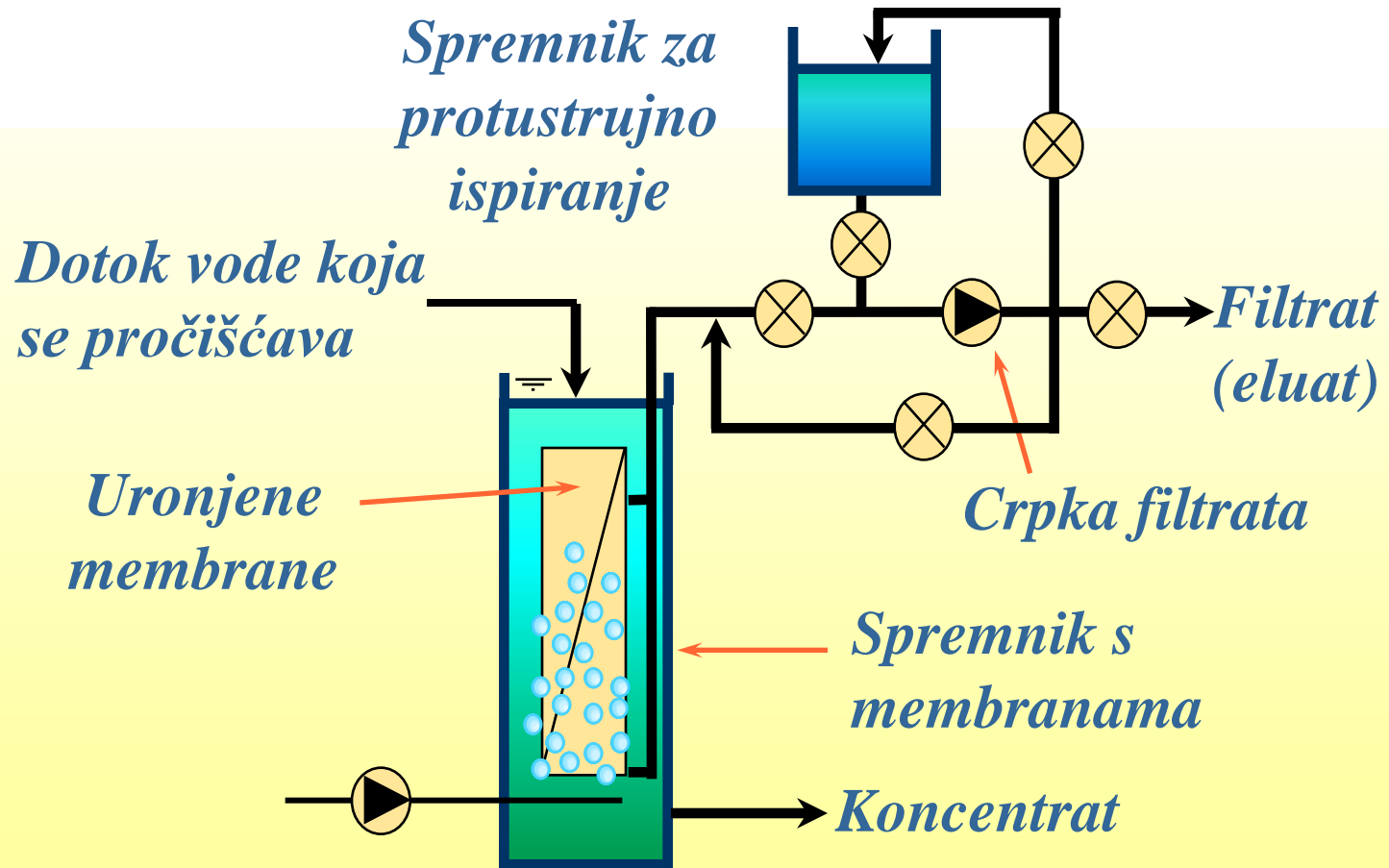
6 Kasetta - 48 modula

12 m Zeno Okvir sa

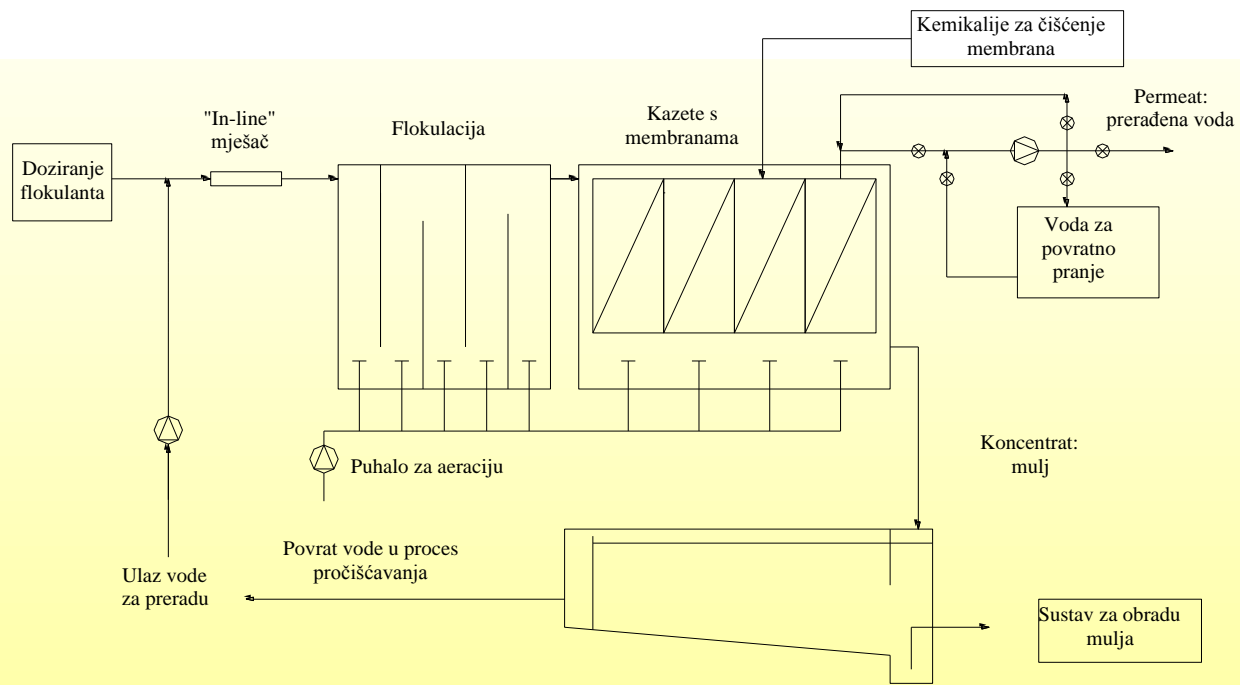
12 Kasetta - 96 modula

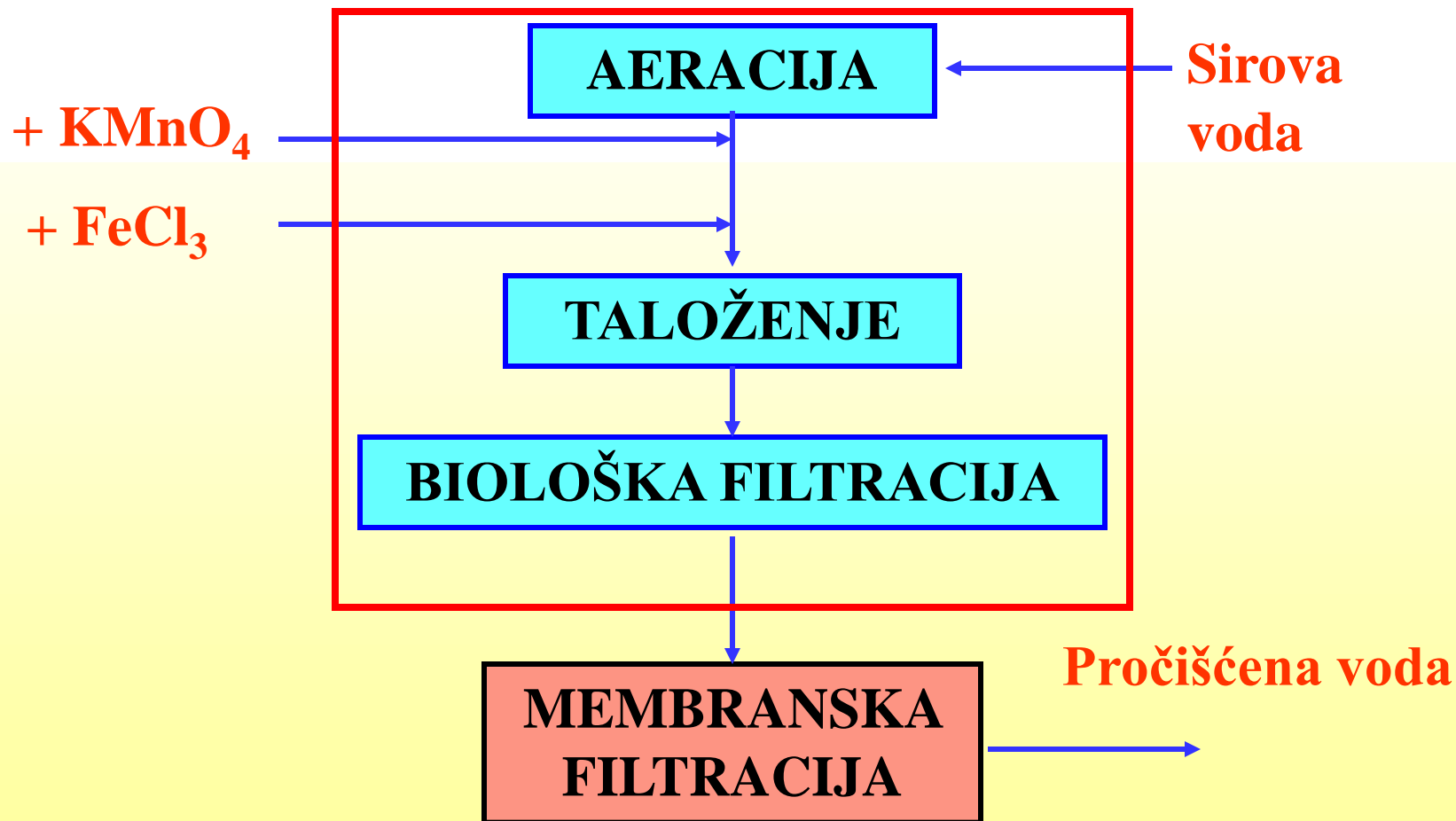
Shematski prikaz sustava za pročišćavanje vode uronjenim membranama

Koagulacija flokulacija i membranska filtracija

Membranske tehnologije kod prerade podzemnih voda

A close-up photograph of laboratory glassware, including beakers and test tubes, with a blue and yellow color scheme. The title 'Stabilizacija vode' is overlaid in white text on the right side.

Stabilizacija vode

KEMIJSKA STABILIZACIJA VODE

Stabilnost karbonata

Stabilnost dezinfekcijskog sredstva

BIOLOSKA STABILIZACIJA VODE

Uklanjanje biolosko razgradivih supstancija

Prisutnost dezinfekcijskog sredstva

PROCESI PROČIŠĆAVNJA OTPADNIH VODA

